

Masš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo ·

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV / ŠTEVILKA 35

CELOVEC, DNE 27. AVGUSTA 1964

CENA 2.— SILINGA

Čuvajmo svoj materin jezik

Nad 1300 let že biva slovenski rod na Koroškem. Ob koncu 6. stoletja so se naši predniki napotili iz Panonije proti zapadu in med drugim zasedli vso Koroško deželo ter proti zapadu in severu prodrli še daleč preko njenih meja. „Priča to nam zgodovina, priča krajnih sto imen.“ Od začetka so Slovenci tu ustoličevali svoje slovenske kneze. Ko pa je leta 745 koroški slovenski knez Borut poklical Nemce na pomoč proti Obrom, so Nemci prevzeli nadoblast nad deželo. Slovenske vojvode so kmalu nadomestili nemški, pač pa je slovenski kmet po starem izročilu do poznega srednjega veka še vedno samozavestno v slovenskem jeziku ustoličeval svoje vojvode, čeprav so bili Nemci. Pod vplivom gospodujočega nemškega življa in ob stalnem priseljevanju Nemcev se je začela dežela ponemčevati, slovenska narodna meja se je vsako stoletje, kakor ugotavlja Urban Jarnik, premaknila približno za eno uro hoda proti jugu, dokler se ni ob koncu 15. stoletja ustavila na južnem Koroškem na črti, ki je nato ostala skoraj nespremenjena do preteklega stoletja.

Nad 1300 let že živi na Koroškem slovenska beseda. Dolg razvoj ima za seboj, odkar je zvenela še po vsej koroški deželi in preko njenih meja, odkar so se je še posluževali slovenski knezi na vojvodskem dvoru na Krnskem gradu in odkar je bila še obredni jezik pri ustoličevanju koroških vojvod na Gosposvetskem polju — letos smo proslavljali 550-letnico zadnjega ustoličenja v slovenskem jeziku —, pa tudi odkar so se Slovenci na Koroškem še v poznem srednjem veku, kakor to izpričujejo stari zapiski, zagovarjali pred sodiščem v slovenskem jeziku in po posebnem slovenskem pravu.

Prav na Koroškem so tudi nastali prvi zapiski v slovenskem jeziku — tako imenovani brižinski spomeniki iz 10. stoletja, ki so jih našli v Freisingu (Brižinj) ter jih zdaj hranijo v Državni knjižnici v Münchenu. Razvoj naše slovenske govorice prav na Koroškem lahko zasledujemo še s pomočjo drugih rokopisov in tiskanih virov iz poznejše dobe, kot so to n. pr. tako imenovani Celovski rokopis, ki ga hrani celovski deželni arhiv; zanimivi Megiserjev slovar štirih jezikov (nemškega, latinskega, slovenskega in italijanskega), ki je bil tiskan v prvi izdaji leta 1592 v Gradcu, v drugi izdaji pa leta 1744 v Celovcu; Gutsmanov slovar in njegova slovnica iz 18. stoletja — Gutsman je bil doma iz Grabštanja pri Celovcu in je v svoj slovar prevzel mnogo lepih starih koroških slovenskih izrazov. Eden najboljših poznavalcev slovenskega besednega zaklada Anton Breznik je ugotovil celo vrsto slovenskih besed, ki so se ohranile samo še pri koroških Slovencih in ki so bile sprejete v besedni zaklad književne slovenščine. In da ne pozabimo naših slovečih ljudskih pesnikov in pisateljev, tako imenovanih bukovnikov, Andreja Schusterja Drabosnjaka, Mihe Andreša in drugih, po katerih je zlasti Rož v 19. stoletju slovel kot „slovenske Atene“!

Slavni slovenski jezikoslovec Fran Ramovš je ugotovil, da se naš slovenski jezik govori v najmanj 45 narečjih — dialektih. K tem spadajo tudi tri koroška narečja: ziljščina, rožanščina in podjunščina. Ker smo koroški Slovenci proti jugu po visokih gorah ločeni od ostalih Slovencev, se je v naši govorici ohranilo mnogo zanimivih in za jezikoslovce nadvse pomembnih starih jezikovnih oblik, o katerih v ostalih slovenskih narečjih — niti v osrčju Slovenije — ni več nobenega sledu. Zato so bila in so še vedno prav koroška slovenska narečja predmet posebnega zanimanja ne samo slovenskih jezikoslovcev in dialektologov, marveč tudi drugih svetovno znanih jezikoslovcev, kakor so to n. pr. Francoz Lucien Tesnière, Rus A. V. Isačenko, Rumunec Sever Pop, Nemec Primus Lessiak in drugi. Nobenemu izmed teh resnih znanstvenikov pa ni prišlo in ne pride na misel, da bi bilo treba koroške Slovence izločiti od ostalih Slovencev kot nekaj posebnega — kot „vindišarje“!

Izraz „windisch“ so Nemci že od nekdaj rabili najprej za označbo Slovanov sploh. Ta označba izvira še iz časov, ko so Nemci prišli prvič v dotiko s Slovani, t. j. ko so postali njih sosedje. Ko so namreč Slovani pri svojem prodiranju proti zapa-

Dve žarišči svetovnih nemirov

V Južnem Vietnamu ponovni prevrat . . .

V Saigonu in nekaterih drugih južnovietnamskih mestih trajajo že več dni poulični nemiri, katere v glavnem povzročajo študentje in pripadniki budistične vere. Demonstracije so naperjene proti sedanji vladi in državnemu predsedniku generalu Nguyen-u Khanh-u.

Oblasti so ugotovile, da so glavni povzročitelji in podpihovalci študentovskih nemirov budisti, ki so še vedno zelo sovražno razpoloženi proti katoličanom in so pod komunističnim vplivom. V teku napadov na katoličane so budisti pred nekaj dnevi vdrli v neko katoliško šolo v mestu Hue, 600 km severno od Saigona, razbili vsa okna in vso opremo. Šolarje so le z veliko težavo rešili pred podivjano budistično drhaljo.

V ponedeljek je bilo zopet več obširnejših demonstracij proti vladi, proti nedavno sprejeti časni ustavi in tudi proti Amerikancem. V Saigonu so oplenili del ministrstva za informacije. V drugem največjem mestu dežele — Da Nang — je okrog 2000 študentov napadlo poslopje tamkajšnjega ameriškega vojaškega poveljstva. Poleg teh so bili še drugi nemiri v Saigonu in po ostalih večjih mestih. Vodstvo budističnih borcev (t. j. duhovnikov) je zagrozilo, da „bo po vsej državi prirejalo demonstracije tako dolgo, dokler ne bo sedanja vlada padla in državna uprava očiščena.“ Nadalje vladi očita, da sedanja vlada „še bolj zatira budiste in njihovo vero kot prejšnji Diemov režim“.

Predsednik Segni boljši - Togliatti umrl

V italijanskem političnem življenju v vojni dobi sta bila na najvidnejših mestih dosedanja predsednik države prof. Antonio Segni, demokristjan in Palmiro Togliatti, dolgoleten vodja italijanskih komunistov. Toda pred dobrimi štirinajstimi dnevi je zadela možganska kap predsednika Segnija, teden pozneje pa Palmira Togliattija, kar je vsekakor zelo vznemirilo italijansko politično javnost.

Predsednik prof. Antonio Segni je veljal za najposobnejšega italijanskega politika v Krščanski demokratični stranki po smrti De Gasperija ter je bil dalj časa predsednik vlade ter zunanji minister. S tem, da je bil

du zasedli ozemlje nekdanjih Venetov ob Bal-tiku, so Nemci nove sosedje — Slovence — kratkoma nazivali tudi kot „Venete“. Tako se je prijel Slovanov novo ime. Ime „Veneti“ je pri Nemcih polagoma prešlo v oblike „Wenden“ ali „Windische“. Ko so se ti izrazi že udomačili kot označba za Slovence, so pozneje tudi Nemci na skrajnem jugu prevzeli to označbo za svoje slovenske sosedje, za Slovence, toraj za vse Slovence, ne samo za koroške Slovence. Šele v najnovejši dobi so nekateri politiki — ne znanstveniki — zlonamerno skušali udomačiti izraz „Windische“ v slabem, večkrat tudi bolj ali manj zaničljivem pomenu kot označbo za koroške Slovence — z namenom, da bi jih kot „vindišarje“ postavili tako rekoč izven slovenskega naroda.

V neprestanem razvoju žive narodne govorice so se v koroških slovenskih narečjih pri Zilji, v Rožu in Podjuni v stoletjih izoblikovale razne značilne jezikovne posebnosti, ki se tujcu lahko zdijo čudne in nenavadne, jezikoslovcu pa se v njih odkriva čudovita zakonitost jezikovnega razvoja, ki spominja na paralele v drugih slovanskih jezikih. Kdor pozna in upošteva to zakonitost, mu razumevanje koroške

(Dalje na 8. strani)

V torek se je število demonstrantov, študentov in budistov, še povečalo; bilo jih je v samem Saigonu okoli 40.000. Da bi prišlo do nekakega pomirjenja, se je sedanji predsednik general Nguyen Khanh vdal pritisku ulice in je v torek popoldne odstopil. Začasno oblast je prevzel revolucijski svet, ki je objavil Khanhov odstop in razveljavitev začasne ustave, s katero je odstopil predsednik dobil posebna pooblastila. Izgleda, da bo prišel v državno vodstvo Južnega Vietnama zopet general Doug van Minh, katerega je predsednik Khanh pred deseti-mi dnevi odstranil iz vodstva.

V političnih krogih Združenih držav Sev. Amerike so nad dogodki zadnjih tednov v Južnem Vietnamu zelo prepadeni. Neki diplomat je celo vzkliknil: „Zdi se mi, da je to konec južnovietnamskega naroda, ker je cestna drhal vzela oblast v roke. Sedaj lahko pričakujemo le še več težav!“ — Ameriški vojaški krogi so mnenja, da se bodo vojaški načrti za uspešno zatiranje komunističnih prevratov vsekakor zelo zavlekli, če že ne bodo onemogočeni. Da bi Washington bil bolj točno poučen, je bil ameriški poslanik v Saigonu Maxwell Taylor pokli-can na takojšnje poročanje.

. . . in nemiri v Kongu

Moskva ostro protestira • Kitajski oficir med ubitimi

Drugo svetovno žarišče nemirov, ki lahko povzroči novo vojno, je v Kongu, kjer prav tako kot v Južnem Vietnamu komuni-

pred leti izvoljen za predsednika države, je dobil priznanje za svoje delo za državo.

V italijanskih političnih krogih že ugiba-j, kdo bo postal naslednik obolelega pred-sednika Segnija, kajti po določitih ustave more namestnik, to je predsednik senata vršiti predsedniške posle le 15 dni. Tako trenutno vrši te posle senator Merzagora, ki pride poleg Leonija, Piccionija in Sa-ragata v poštev kot kandidat za novega predsednika.

Bolniško stanje opolelega predsednika se je sicer precej izboljšalo, vendar ni nobe-nega upanja, da bi delna ohromelost pone-hala.

Vodja italijanskih komunistov Palmiro Togliatti pa težke bolezni ni preстал, čeprav so sovjetski zdravniki v črnemorskem zdra-vilišču Jalta, kjer je bil pokojni na okreva-lišču, izvršili nevarno operacijo v glavi. Prejšnji petek je Togliatti umrl. Že sovjets-ke oblasti so mu izkazale najvišjo zadnjo čast, nakar so ga z letalom prepeljali v Rim, kjer je bil v torek pokopan ob udeležbi za-stopstva italijanske partije in skoro vseh partij sveta, razen Kitajske.

Palmiro Togliatti je bil vodja najmočnej-še komunistične partije izven „železne za-veše“, saj je dobila komunistična partija Italije lansko leto pri državnih volitvah sko-ro 8 milijonov glasov, kar pomeni, da je vsak četrti Italijan komunist. Vendar se Togliattiju kljub prizadevanju ni posrečilo priti na vlado, kar bi pomenilo za ves Za-hod nenadomestljivo izgubo. Vsekakor je smrt dolgoletnega in zelo spretnega vodje za italijanske komuniste silen udarec. Gro-zi jim namreč notranji razkol, kajti dose-danji podtajnik Longo, ki ima največ izgle-dov za Togliattijevega naslednika, je pre-cej „kitajsko“ usmerjen, medtem ko je bilo dosedanje zadržanje italijanske komunistič-ne partije povsem sovjetsko opredeljeno.

SLOVESNO PRAZNOVANJE 300-LETNICE FARNE CERKVE V MEDGORJAH

V nedeljo, 30. avgusta, bomo obhajali 300-letni jubilej farne cerkve v Medgorjah.

Ob 9. uri slovesni sprejem prevzvišenega gospoda škofa dr. Köstnerja, nato škofova sveta maša. Po sveti maši bodo g. škof po-delili zakrament sv. birme. Vsi birmanci iz drugih župnij naj pridejo k birmi v Med-gorje dopoldne, popoldne v Podgra-du ne bo sv. birme. Zadnja prilož-nost za sv. birmo letos bo v Medgorjah. K slovesnosti lepo vabljeni!

sti hočejo v kalnem ribariti in hujskajo ne-poučene ljudske množice k nemiro in pre-vratnim dejanjem.

Kot poročamo že na drugem mestu, traja državljanska vojna med vladnimi četami in komunističnimi gveriljci že nekaj tednov. Zadnji so zavzeli nekaj predelov dežele; v teku bojov so vladne čete nekatere zopet osvojile. Njihova udarna moč se je zadnje tedne precej okrepila, ker je kongoška voj-ska dobila v zadnjih tednih nekaj ameriških letal in oklopnih voz, nadalje vojaško po-moč iz Belgije in iz portugalske Angole. Nekaj enot vojaških najemnikov je bajé prišlo tudi iz Južne Afrike.

Proti tej pomoči je Sovjetska zveza v to-rek zelo ostro protestirala in obsodila „obo-roženo intervencijo imperialističnih sil“ v Kongu. Ob koncu je tej TASS-ovi vladni iz-javi zagrozila, da bo Sovjetska zveza „v slučaju potrebe“ nastopila z vojaško inter-vencijo, in še dodano: „Kongoško ljudstvo ima prave prijatelje v Afriki; a ne samo v Afriki, temveč tudi drugod. Vsi ti mu bodo izkazali potrebno pomoč“

Vladne čete so predvčerajšnjim začele z veliko ofenzivo proti komunističnim gve-rijcem, ki jih vodi Gaston Soumialot. Ofen-ziva je naperjena zlasti proti mestom Al-berville, Stanleyville in Kindu. Nadalje sporočajo iz Luluaburga, glavnega mesta province Kasai, da so tam po bojih s komu-nističnimi uporniki prejšnji teden našli med ubitimi tudi truplo nekega kitajskega čast-nika.

Zadnje dni so tudi nekatere afriške drža-ve, članice Organizacije za afriško enot-nost (OAU) deloma pokazale pripravljenost, pomagati predsedniku Combeju, da zopet vzpostavi mir in red v Kongu. To so n. pr. Abesinija, Nigerija, Liberija, Senegal. Se-vernoameriške združene države so izjavile, da so pripravljene dati za ta slučaj prevoz-na letala na razpolago. Vendar je Abesinija predvčerajšnjim odklonila pomoč, češ da ima Combe v svojih vojaških oddelkih bele najemnike.

Minister Afritsch umrl

V noči od torka na sredo je na Dunaju zadela srčna kap bivšega socialističnega notranjega ministra J. Afritscha, ki je kma-lu nato umrl.

Pokojni minister je bil rojen leta 1901 v Gradcu in se je po končani šoli povsem posvetil vrtnarstvu in je kot tak deloval doma in v inozemstvu. Pozneje se je delo-ma posvetil tudi politično-upravnemu delo-vanju in je bil več let že pred in po drugi svetovni vojni mestni svetnik na Dunaju. Za časa nacionalsocialističnega režima je bil dalj časa v zaporu. Leta 1959 je bil ime-novan za notranjega ministra in je ostal na tem mestu nekaj let. O njem kot politiku je bilo znano, da je bil eden izmed najlju-beznivejših. Po svojem odstopu se je skoraj umaknil iz političnega življenja. Pokojni Afritsch ima velike zasluge pri organizaciji letošnje Dunajske mednarodne razstave.

Politični teden

Po svetu . . .

POLOŽAJ V KONGU

se od prejšnjega tedna ni dosti izpremenil. Bratomorna državljanska vojna, na kateri so posebno kitajski komunisti interesirani in so njeni glavni skrivni vodje iz temnega ozadja, divja z nezmanjšano krutostjo naprej.

V Stanleyvillu, glavnem oporišču svoječasne Lumumbove protivlade, so še vedno komunistični uporniki, katere sta tja pripeljala dva znana komunisti Pierre Mulele in Gaston Sumialot; zadnji se je pri tej priliki proglasil za „novega Lumumba“ na čelu „ljudske republike Kongo“. Konec tedna pa je prišlo drugo poročilo, po katerem so bajé vladne čete ubile Pierra Mulele (on je bil v Lumumbovi „vladi“ prosvetni minister) v bojih v provinci Kwila.

V zadnjem tednu je predsednik Čombé oziroma vladna vojska imela nekaj uspehov. Med drugim je po hudih uličnih bojih zopet zavzela važno pokrajinsko mesto Bukavu. V teh borbah je bilo precej ubitih (menda okoli 300, med njimi 7 Evropejcev), še več pa ranjenih. Med drugimi je bil po nesreči ubit tudi neki belgijski kinooperater pri filmanju bojev, padel pa je tudi en general uporniških čet — Olenga. Kot običajno, so komunistični gverilci tudi v tem mestu skoraj docela uničili javne naprave, n. pr. vodovod, električno napeljava in telefon. Vladne čete so takoj pričele z najnujnejšimi popravili, da bi prebivalstvo imelo vsaj vodo in elektriko.

Medtem so kongoške oblasti začele z izseljevanjem državljanov iz sosednega Brazzavilla, ki živijo v Kongu. Vedno bolj jasno namreč postaja, da kongoški komunistični uporniki dobivajo glavno moralno in materialno pomoč iz Brazzavilla, kamor je Peking po ugotovitvah osrednje vlade v Kongu poslal 1 milijardo kongoških frankov kot podporo upornikom.

STRAH POLJSKIH KOMUNISTOV PRED KARDINALOM DR. KÖNIGOM?

Kot znano, se je nameraval dunajski kardinal dr. König na povabilo poljskega kardinala dr. Wyszyńskiego udeležiti vspoljskega romanja k Materi božji Jasnogorski v Čenstohovi na praznik Vnebovzetja 15. avgusta. V ta namen je kardinal Wyszyński poslal tozadevno prošnjo poljskemu min. predsedniku že 23. maja, medtem ko je kardinal dr. König zaprosil za izdajo vizuma pri poljskem poslanstvu na Dunaju tudi že v začetku julija.

Vso avstrijsko javnost kot tudi poljske katoličane pa je zelo neprijetno zadela vest, da se nadškof dr. König ni mogel udeležiti tega veličastnega romanja k veliki Zavetnici Poljakov, ker ni dobil vizuma. A ne samo to: kot neodpušljiv diplomatski akt nevljudnosti in neprijaznega razpoloženja obsoja vsa demokratična javnost tudi dejstvo, da omenjeno poslanstvo ni smatralo niti za potrebno, da bi poslalo kakršnokoli obvestilo glede vizuma kardinalu dr. König, ki je šele nekje iz časopisov zvedel, da za zaproseni termin ne dobi vizuma, temveč verjetno šele v septembru. To je tako rekoč norčevanje, kajti splošno je znano, da se v drugi polovici septembra začne tretje koncilsko zasedanje v Vatikanu in da torej niti kardinal dr. König niti dr. Wyszyński ne bosta imela več časa za kake obiske, ker gresta oba v Rim.

Poljski komunistični diktatorji so s tem ponovno pokazali svojo pravo barvo in toliko poudarjano „demokracijo“ ter tudi to, koliko jim je za resnično mirno sožitje doma in med narodi!

NA CIPRU SE ŠE NIČ NE „JASNI“!

Mali otok v vzhodnem Sredozemlju je bil tudi pretekli dni eno izmed glavnih zanimanj svetovne politike. Po nekaterih predznakih sodéč, kaže grška vlada v Atenah nekoliko več spravljivosti: predsednika Makarija oz. ciprsko vlado hoče pripraviti do morebitnega sprejema rešitve ciprske krize in sicer na ta način, da bi bil Ciper pridružen Grčiji, Turčija pa naj bi dobila primeren odškodnino, med drugim tudi eno vojaško oporišče v severovzhodnem delu otoka. Poleg tega poizkuša atenska vlada na vsak način pregovoriti predsednika Makarija, da ne bi prosil pomoči v Moskvi.

Zanimivo je, da je moskovsko glasilo KP „Pravda“ zavzelo temu nasprotno stališče in predlaga, naj ciprsko krizo rešujeta obe neposredno prizadeti stranki, t. j. za-

stopniki ciprskih Grkov in Turkov — brez kakršnega tujega vmešavanja.

V zvezi z dobavo oziroma propustom živil turškim otočanom so grške otoške oblasti zopet zavzele precej sovražno stališče in vkljub vsem zagotovitvam predsednika Makarija niso konec tedna pustile nekemu tovornemu vozilu z živili Rdečega križa, nadaljevati pot do nekega turškega kraja, ki je že nekaj dni brez hrane. Po tem incidentu so se ponovno sestali zastopniki Rdečega križa, Združenih narodov in ciprska vlada, da bi uredili in zagotovili dobavo živil tudi vsemu turškemu ljudstvu na otoku.

Pa tudi glavni tajnik ZN U Thant je v precejšnjih skrbih zaradi oskrbe varnostnih čet Združenih narodov, in je opozoril svet na to, da bodo morale oditi s Cipra, če ne bo dobil več denarnih sredstev za njih vzdrževanje.

SPOR MED PARIZOM IN BONNOM

Francosko-nemški odnosi so se — v prvi vrsti po zaslugi predsednika generala de Gaulle in bivšega zahodnonemškega kanclerja dr. Adenauerja — zadnjih nekaj let zelo izboljšali in je prišlo do temeljitega preobrata med obema narodoma.

V zadnjih tednih pa se je to prijateljsko razmerje začelo kaliti. Pri tem je značilno, da zaradi tega francoski politiki valijo krivdo na nemške, ti pa na francoske. Do različnih mnenj je prišlo v prvi vrsti v reševanju važnih mednarodnih vprašanj. Tozadevne nemške predloge je predsednik de Gaulle zavrnil, kot izgleda. Zahodnonemški kancler dr. Erhard je mnenja, da je to le majhen nesporazum s francosko politiko, kateri nikakor ne more zasenčiti velikega napredka zbližanja med francoskim in nemškim narodom. General de Gaulle pa je mnenja, da nima smisla tega spora podcenjevati.

Pri zadnjem francosko-nemškem srečanju v Bonnu v začetku julija t. l. je de Gaulle izjavil, da nemška vlada premalo točno izpolnjuje določila francosko-nemške prijateljske pogodbe. V Parizu so nezadovoljni tudi zato, ker je kancler dr. Erhard obljubil de Gaulle izdelavo nemških predlogov za osnutek evropske politične unije, kate-

rih pa Pariz še do danes ni prejel. Politični opazovalci hkrati trdijo, da so ta nesoglasja med Parizom in Bonnomo tudi povod, da hoče predsednik de Gaulle okrepiti francoske odnose do držav vzhodne Evrope.

MOSKVA-PEKING: ZA SKUPNO MIZO!

Konec tedna je Romunija slovesno proslavljala dvajsetletnico osvoboditve izpod „Hitlerjevega in fevdalnega jarma“. Na to proslavo so bila vabljeni različna državna in komunistična zastopstva. Po več letih se je prvič zopet zgodilo, da so bile hkrati navzoče delegacije Sovjetske zveze, komunistične Kijatske in Albanije. Vendar je treba pripomniti, da v pekingški delegaciji ni kakih vidnejših strankinih funkcionarjev (tako tudi ne v severnovietnamski). Vkljub temu pa politični opazovalci pričakujejo, da bo prišlo ob tej priliki do razgovorov v zvezi ideološkega spora med Moskvo in Pekingom.

Mednarodni politiki in časnikarji so z velikim zanimanjem spremljali potek proslave. Nikakor najbrž ni brez pomena, da niti sovjetski zastopniki pod vodstvom državnega predsednika Mikojana niti pekingški niso kakor koli izzivalno napadli drug drugega, temveč so opustili vsakršno tozadevno izjavo o medsebojnem sporu. Prav tako zanimivo pa je dejstvo, da se romunski govorniki niso tako rekoč niti spomnili na to, da bi poudarili takratni pomen sovjetske armade kot osvoboditeljice, temveč so v ta namen slavili le sedanje vladne in partijske voditelje.

VOJNA NEVARNOST

V JUŽNOVZHODNI AZIJI

Je sicer še vedno precejšnja, ker napetost še ni ponehala, vendar pa bi se po mnenju svetovnih politikov zares povečala, ako bi Sovjetska zveza začela „rožljati“ z atomskim orožjem, do česar pa skoraj popolnoma gotovo ne bo prišlo. Vkljub temu da je Hruščev precej ostro napadel ameriške „agresorje in imperialiste“, je svet mnenja, da se Sovjetska zveza ne bo dala vplivati od Pekinga, da bi začela z atomsko vojno (to se je videlo tudi že pred letom v zvezi s krizo glede Kube); zaveda se namreč, da bi komunistična Kitajska rada doživela ameriško-sovjetsko medsebojno uničenje, da bi na ta način ona prevzela svetovno nadoblast, česar pa jim seveda Sovjeti nikakor ne privoščijo.

. . . in pri nas v Avstriji

PREVISOKA CENE — PROTESTNE STAVKE V SALZBURGU

Prejšnji teden je prišlo zaradi stalnega dviga cen — zlasti mesa in mesnih izdelkov — v Salzburgu do protestnih stavk. Obstajala je že nevarnost, da bo prišlo tudi po ostali Avstriji do svaričnih stavk in protestnih zbora. Vendar je bila vsa zadeva po posredovanju uvidevnejših krogov in ljudi pravočasno zaenkrat urejena.

V Salzburgu in okolici so mesarji v zadnjih tednih namreč neupravičeno dvignili cene mesa in mesnih izdelkov, kar je med delavstvom in nameščenci vzbujalo vedno hujše nezadovoljstvo. Najprej so železničarji sklenili, da v svoji javni kuhinji (v njej se hrani okoli 1000 oseb) ne bodo več kuhali nobenega mesa. Svojo solidarnost s železničarji izrazili tudi uslužbeni mestnih prometnih podjetij in zagrozili s svaričnim štrajkom; prav tako tudi poštni uslužbeni.

Za vso zadevo se je resno zavzela tudi Delavska zbornica in Delavski sindikat. Začela so se pogajanja, pri katerih je zastopstvo mesarjev v sredo trdovratno vztrajalo pri višjih cenah in ni prišlo do nikakega pozitivnega zaključka. Ker so grozile nove stavke in protesti, so v četrtek začeli ponovno pogajanja, katero je vodil sam deželni glavar dr. Lechner. Končno so se pogodili z združenjem mesarjev, da bodo ti cene znižali na nivo, kot so bile 31. julija.

Del potrošnikov seveda ni s tem zadovoljen, ker dvomi, da bi bila vsa zvišanja pred tem datumom upravičena. Saj je splošno znano, s kakšno naglico so se dvigale cene zlasti v zadnjih treh letih. Kar se tiče mesnih cen, je treba še posebej poudariti, da spoznamo neupravičenost njih dviga v tako veliki meri že iz dejstva, da so se prodajne cene klavni živini le malenkostno zvišale v tem času in torej dobi kmet (živinorejec) le nekoliko višjo ceno, katere odstotek povzročanja je daleč pod onim cen mesa in mesnih izdelkov. Zato se potrošniki upravičeno ironično sprašujejo, koliko mesarjev gre letno v konkurz zaradi preslabega zaslužka!

Tudi po nekaterih štajerskih industrijskih

središčih je začelo delavstvo s podobnimi protestnimi gibanji. Nekateri delavski sveti zahtevajo zaradi zvišanja cen potrošnemu blagu povišanje plač. To pa nikakor ni posebno posrečena finančna politika, ker s tem se doseže le posredno, kratkotrajno izboljšanje. Stremeti je treba za tem, da oblasti bolj čuječe pazijo in zabranijo neupravičene dvige cen, saj predlogov, kritike in takih primerov lahko najdejo dnevno skoraj v vseh tuzemskih časopisih!

PREMOŽENJSKA POGAJANJA Z VZHODNIMI DRŽAVAMI

Že pred več tedni smo poročali, da so v teku pogajanja za ureditev vprašanj avstrijskega premoženja v nekaterih vzhodnih državah. Avstrijsko zunanje ministrstvo je sedaj izdalo poročilo, iz katerega posnemamo: pogodba z Bolgarijo je že podpisana; ona z Romunijo je v parlamentarni obdelavi; pogajanja z Madžarsko so v polnem, zadovoljivem teku; tudi s Poljsko so pogajanja že precej napredovala; pred nekaj leti prekinjena pogajanja s Češkoslovaško pa bo verjetno možno spet nadaljevati.

Velik človekoljub

Tak častni naslov nosi 31. predsednik Združenih držav Herbert Hoover, ki je obhajal te dni svojo 90-letnico. Njegovo življenje je podobno življenju tistih ameriških mož, ki so se povzpeli iz najskromnejših razmer do najvišjih mest. Z desetimi leti je izgubil starše. Prodajal je časnike in nosil umazano perilo v pralnici, da si je prislužil denar za študij.

Postal je rudniški inženir in je šel na Kitajsko. Med prvo svetovno vojno je vodil pomoč za lačne obroke Srednje in Vzhodne Evrope. Nekaj let kasneje je dobil častni naslov človekoljuba št. 1 ob velikanskih poplavih Mississippija. Leta 1928 je bil izvoljen z edinstveno večino glasov za ameriškega predsednika. V njegovo dobo spada „Hooverjev načrt“ za pomoč izstradani Nemčiji. V drugi svetovni vojni je zopet organiziral akcijo proti lakoti v Evropi.

SLOVENC

doma in po svetu

† P. Kerubin Begel

V frančiškanskem samostanu na Kapeli pri Gorici je dne 17. t. m. umrl č. p. Kerubin Begel v 72. letu starosti. Pokojni je bil doma v Cerkljah na Gorenjskem. Še kot mlad fant je stopil v frančiškanski red in bil posvečen v duhovnika. Predstojniki so ga nato poslali v Aleksandrijo v Egiptu, kjer je bil dolgo vrsto let dušni pastir slovenske kolonije v tankajšnjem mestu. Od tu se je pred kakimi sedmimi leti vrnil in od tedaj bival na Kapeli, kjer je sedaj umrl. Pokopali so ga na Sveti gori. — Naj počiva v Bogu!

† Ladislav Nanut

Zopet je naše primorske rojake zadela bridka vest, da se je pred dnevi smrtno ponesrečil na poti v Trst znani trgovec iz Štandreža pri Gorici Ladislav Nanut. Med potjo mu je nenadoma postalo slabo in je izgubil oblast nad vozilom, ki je zadelo ob cestno ograjo. Pokojni je bil vreden trgovec, vzoren družinski oče — za njim žaluje žena in trije otroci — in dober sosed in vačan. O njegovi veliki priljubljenosti je pričal tudi zelo lep pogreb pod vodstvom treh duhovnikov in velikega števila vernikov. — Naj bo pokojnemu Vsemogočni bogat plačnik za vsa njegova dobra dela!

Pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani

so bili pred kratkim imenovani trije novi redni člani, in sicer dr. Anton Ocirk, redni profesor filozofske fakultete v Ljubljani in predsednik stolice za zgodovino svetovne književnosti; dalje dr. Franc Koblar, redni profesor akademije za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani; Franc Bezljaj, redni profesor filozofske fakultete (za opravljeno delo s področja slovenskega imenoslovja).

Novi dopisni člani Slov. akademije znanosti in umetnosti pa so postali: prof. dr. ing. Zoran Rant, sedaj redni profesor na tehniki v Braunschweigu; dr. Andrej Zupančič, profesor medicinske fakultete v Ljubljani, in dr. Branimir Gušić, profesor medicinske fakultete v Zagrebu in redni član Jugoslovanske akademije znanosti v Zagrebu.

Posvečenje škofa dr. Janeza Jenka

ki je bil nedavno imenovan za naslovne škofa jugoslovanskega dela goriške nadškofije, katero bi moralo biti dne 24. avgusta, je bilo preloženo na nedeljo, 6. septembra t. l. Posvečenje bo izvršil ljubljanski nadškof dr. Jože Pogačnik, soposvečevalca pa bosta beograjski nadškof dr. Bukatko in mariborski škof dr. Držeknik.

Zupančičeva „Duma“ v Argentini

Že zgoraj smo omenili izredno delavnost med našimi rojaki v Argentini na kulturnem področju. Kot izredno posebnost pa naj danes omenimo, da so predzadnjo nedeljo uprizorili Zupančičevo „Duma“ v obliki odrskega speva za soliste, zbor bralcev in dva govorna zbora v zamisli in režiji Nika Jelocnika (sorežiser Ludovik Štancer), scenska oprema: I. Bukovec. O tem izrednem dogodku bomo poročali podrobneje v eni izmed naših prihodnjih števk v kulturnem delu našega lista.

Hkrati naj poročamo še o eni posebni kulturni prireditvi: gojenci Zavoda škofa dr. Rožmana v „Slovenski hiši“ v Buenos Airesu bodo prihodnje nedeljo, 30. avgusta, uprizorili „Igro o izgubljenem sinu“ našega koroškega rojaka Andreja Šusterja-Drabosnjaka. Tudi o tej prireditvi bomo še poročali.

† Biseromašnik Henrik Černigoj

Dne 1. avgusta t. l. je umrl v Lokavcu pri Ajdovščini v častitljivi starosti 90 let biseromašnik č. g. Henrik Černigoj, župnik v pokoji. Pokojni vzorni duhovnik se je rodil v Dobravljah 7. oktobra 1874. Po končani ljudski šoli pri Sv. Križu je vstopil v goriško Malo semenišče, ki ga je tedaj vodil odličen duhovnik in zaveden narodnjak dr. Anton Mahnič, poznejši goriški škof. Novo mašo je zapel pri Sv. Križu 7. avgusta 1898. Njegovo prvo dušnopastirsko mesto je bilo v Devinu, kjer je ostal tri leta. Od tod je odšel v Velike Žabljice, nato pa leta 1908 v Lokavce, kjer je deloval dolgih 56 let — do svoje smrti.

Pokojni biseromašnik je vsepovsod vzorno opravljal svojo vzvišeno službo in to ne samo v dušnopastirskem oziru, temveč je tudi vneto skrbel za lepoto božje hiše in pomagal vernikom, kjerkoli in kakorkoli je mogel. Tudi za vzgojo šolske mladine se je zelo trudil in dosegel, da je bila v Lokavcu zgrajena nova šola. Še večji neminljiv spomenik pa si je tu postavil z izgradnjo nove cerkve in župnišča.

Kako priljubljen je bil ta tihi, vestni in modri duhovnik, je pričal veličastni pogreb ob številni asistenci duhovnikov in velike množice vernikov od blizu in daleč. Po zadnji ganljivi žalostinki mogočnega moškega zbora je zbor belo oblečenih deklet obsul ob pomenljivi žalni deklamaciji z belim cvetjem že v grobu ležečo krsto svojega pokojnega varuhitelja in vzgojitelja. — Have, anima pia!

Prva okrožnica papeža Pavla VI.

Dne 9. avgusta je papež Pavel VI. podpisal v svoji poletni rezidenci v Castelgandolfo prvih šest izvodov uradnega latinskega besedila svoje prve okrožnice „Ecclesiam Suam“, ki je bila nato objavljena.

Okrožnica se pričinja z besedami „Ecclesiam Suam“ (Svojo Cerkev je Kristus ustanovil...). Ima uvod in tri dele. V njih papež poudarja:

1. V sedanjosti uri mora Cerkev poglobiti poznanje same sebe in skrivnosti, kakšno versko družbo je Kristus hotel imeti, ko jo je ustanovil.

2. Iz tega primerno poglobljenega poznanja dajmo primerjati idealno podobo Cerkve, kakor jo je Kristus videl, hotel in ljubil, z dejanskim obličjem, kakršnega Cerkev danes ima. Iz tega izhaja plemenita in nujna potreba obnove današnje Cerkve.

3. Cerkev prihaja do potrebe razgovora z modernim svetom.

Cerkev in problemi časa

To je, o čemer govori okrožnica. To pa ne pomeni, da papež pozablja druge velike in hude probleme, ki danes mučijo človeški rod, kot so mir med narodi in socialnimi razredi, beda in lakota, ki še vedno mučita cele narode, vzpon novih narodov do neodvisnosti in civilnega napredka, tokovi moderne misli in krščanske kulture, nesrečne razmere toliko ljudstev in tako velikega dela Cerkve, katerim jemljejo pravice, ki so lastne svobodnim državljanom in človeškim osebam, dalje moralni problemi v pogledu rojstev itd. Tudi pri teh problemih bo skušala Cerkev dati svoj prispevek z oblikovanjem vesti, z objavljanjem višjih človeških načel in z neposrednimi poslegi, kjer se bo za to nudila priložnost.

Papež navaja v okrožnici tudi nekaj razlogov, ki ga silijo, da predlaga škofom, duhovščini in vernikom razmišljanje o tem, kakšna je prava Kristusova Cerkev. Vplivi sveta, tako pravi, lahko izvajajo na duha tako moč, da povzročijo izgubo prave poti, kot se je to na primer zgodilo z modernizmom in kakor se dogaja pri drugih zmotah, do katerih je prišlo zaradi delnega in nepopolnega poznanja narave Cerkve.

Cerkev je v zadnjem času po zaslugi odličnih znanstvenikov in teologov bolj pričela proučevati samo sebe in svoj nauk.

V upanju, da bo drugi vatikanski koncil srečno dokončal svoje delo, se papež v svoji okrožnici vzdrži vseh doktrinalnih točk, ki se tičejo Cerkve. Papež pa ne more molčati o sadovih, ki jih pričakujemo od koncila in od napora, ki ga Cerkev mora izvršiti, da ima o sebi bolj polno in močnejše poznanje. Prvi sad je obnovljeno odkritje življenjskega odnosa Cerkve s Kristusom, njenim ustanoviteljem, ki ga je poudaril že papež Pij XII. v okrožnici o „Skrivnostnem Telesu“.

Obnova Cerkve

V drugem delu okrožnice papež govori o obnovi. Boljše poznanje Cerkve bo moralo privedi Cerkev, da bo stremela k večji popolnosti v svojem stvarnem izrazu in v svojem zemeljskem obstoju. Cerkev ne more ostati negibčna in brezbrizna, pravi papež. Spriči sprememb sveta, ki jo obdaja in ki na tisoč načinov vpliva nanjo. Krščansko življenje, ki ga Cerkev brani in pospešuje, mora po eni strani vedno gledati, da se ubrani in napravi neobčutljivo za okuženje z zlom in zmoto. Po drugi strani pa se mora krščansko življenje ne samo prilagoditi oblikam mišljenja, običajev in nravi, ki ga mu časno okolje nudi in nalaga, če so v skladu z bistvenimi zahtevami krščanskega, verskega programa in morale, marveč mora skušati, da se tem približa, da jih očisti in pospešuje. To predstavlja novo nalogo Cerkvi, namreč stalno moralno budnost. Tudi za to je koncil silno pomemben. Pomladi naj obliče svete Cerkve!

Stiki Cerkve s človeštvom

V tretjem delu, ki ima naslov „Razgovor“ papež navaja poti za stike Cerkve s človeštvom našega časa, da mu sporoči dediščino, ki ji je zaupana ne samo, da jo ohrani in brani, marveč, da jo oznanja drugim. Tudi o tem bodo študirali na koncilu. Papež piše, da bo nadaljeval z naporom papeža Janeza XXIII., da se približa svetu in mu nudi darove resnice in milosti, katere je Kristus dal v varstvo Cerkvi. Razgovori med Cerkvijo in svetom v današnjem času morajo biti izvajani z jasnostjo, z milino, z zaupanjem in v duhu pedagoške previdnosti in modrosti.

Cerkev ima za vse svojo poslanico. Različna stališča prikazuje v koncentričnih krogih. Najbolj oddaljen krog je vse človeštvo. Mnogi v tem brezmejnem krogu ne izpovedujejo nobene vere, mnogi se proglašajo brezbožce in navajajo to svoje odkrito brezboštvo kot program človeške vzgoje in političnega zadržanja v naivnem, toda usodnem prepričanju, da osvobajajo človeka zmotnega pojmovanja življenja, ki ga nadomešča, kakor pravijo, z znanstvenim pojmovanjem, ki naj bi odgovarjal zahtevam današnjega napredka.

To je najhujši pojav našega časa, pravi papež. Trdno smo prepričani, da je teorija, ki temelji na zanikanju Boga v svojem bistvu zmotna. Ne odgovarja poslednjim nedolžljivim zahtevam mišljenja in uvaja slepo dogmo, ki človeško življenje ponižuje ter uničuje pri koreninah vsak socialni sistem, ki ga na njej želi graditi. Ne gre za osvoboditev, marveč za dramo, ki hoče ugasniti luč živega Boga. Zato se moramo z vsemi silami upreti temu vdirajočemu zanikanju. Zato bodo kristjani vedno obsojali vse ideološke sisteme, ki zanikajo Boga in zatirajo Cerkev, sisteme, ki jih čisto najdemo v gospodarskih, socialnih, političnih režimih, med njimi še posebej v brezbožnem komunizmu. Razgovor katoličanov s temi v teh okoliščinah je težka reč, da ne rečemo nemogoča. Razgovora ni. Cerkev molka na primer molči in govori samo s svojim trpljenjem. Molk, glas, ki kliče v puščavi, potrpežljivost in kljub vsemu ljubezni polno srce v teh primerih postanejo edini dokaz pričevanja, ki ga Cerkev lahko še da in ki ga niti smrt ne more udušiti.

Pač pa papež omenja, da je stik mogoč s tistimi ljudmi, ki so sami prišli do spoznanja zmotnosti teh sistemov, kot je to že omenil papež Janez XXIII. v okrožnici „Mir na zemlji.“

Papež nato preide na drugi krog, ki je prav tako ogromen, toda ne tako oddaljen, to je na tiste, ki verujejo, a so druge vere,

Tri knjige Slovenske kulturne akcije

V slovenskem kulturnem življenju zavzema zelo pomembno mesto Slovenska kulturna akcija, ki ima svoj sedež v Buenos Airesu v Argentini, ima pa svoje sodelavce razkropljene po vseh delih sveta. Nedavno je ta knjižna založba slavila lep jubilej: izdala je petdeseto svojo knjigo.

Kdor je kdaj videl knjige te založbe, ni bil razočaran, če je mislil, da bo vzel v roke kvalitetno knjigo. Ta založba si je pridobila lep ugled in so njene knjige vedno bolj dragocena reč. Založba nima kakšnega kapitala. Njen kapital so dobra srca slovenskih izobražencev izven meja osrednje Slovenije. Se razume, da tej knjižni akciji ni lahko. Če ne bi imela veliko idealistov okoli sebe, bi že zdavnaj prenehala obstajati.

Ob svojem jubileju, ki je izdala 50. knjižni dar svojim članom in prijateljem, se je obrnila na vse rojake v zamejstvu s prošnjo za jubilejni dar. Ta dar naj bi omogočil pokritje dolgov in nekaj novih za Slovence koristnih izdaj. V „Glasu“, ki ga Slovenska kulturna akcija izdaja, vidimo, da se z vseh strani oglašajo naši zavedni ljudje in pošiljajo dar tej akciji, da bo vzdržala svoje delo in nadaljevala s svojim poslanstvom.

Podpora tej koristni ustanovi je že, če kupimo njene knjige. Res je, da ta knjižna založba nima namena nuditi predvsem prostemu človeku zanimivih knjig. To je namen naše Družbe sv. Mohorja. Je pa med njenim knjižnim darom tudi nekaj knjig, ki jih priporočamo slehernemu preprostu človeku. Od zadnjih knjig omenimo tokrat tri.

PESNIŠKA ZBIRKA „DEŽELA“

Kot 53. svojo izdajo je izdala SKA zbirko pesmi Frana Zoréta „Dežela“. Ko vzameš to knjigo v roke, se začudiš, ko zagledaš lepe pesmi, ki so razumljive in imajo nekaj starinski prizvok. Saj je vrsta pesniških zbirk, ko so pesmi tako moderne, da jih ne razumeš. Ta pesnik pa poje kot Jenko, Zupančič in naši klasiki. Svet te zbirke je slovenski panonski svet, kar je arhitekt Giletz izrazil tudi z mikavno opremo.

Pesmi niso novotarske po obliki, so pa nekaj izrednega po vsebini. Iz njih veje živo srce pesnika Panonije, povezanega z domačo zemljo. Pesnik je realist, živi s svojo zemljo, svojim ljudstvom, z njegovo bole-

različne od krščanstva. Omenja Jude in muslimane in pristaše drugih velikih afroazijskih verstev. Njim moramo pokazati, tako pravi, da smo prepričani, da je naša vera prava in da smo z njimi edini na področju svobode, človeškega bratstva, dobre kulture, socialne dobrotelosti in civilnega reda. Na podlagi teh skupnih idealov je razgovor z naše strani mogoč.

Cerkev do krščanskih ver

Nato preide k tretjemu krogu, h kristjanom, ki še niso povezani s Cerkvijo. Tu se je razgovor že pričel. „Mi smo ga pripravljeno nadaljevati,“ pravi papež. „Reči pa moramo,“ tako nadaljuje, „da ni v naši moči iti preko integritete vere in preko zahtev dobrote in ljubezni. V tem pogledu vidimo težave in odpor. Še posebej nas žalosti trditev nekaterih ločenih bratov, da bi bilo z odstranitvijo prvenstva papeža olajšano zedinjenje ločenih cerkva s katoliško Cerkvijo.“ Papež odgovarja, da je ta trditev brez osnove. Če Cerkev ne bi imela vrhovne pastoralne službe, ki bi bila uspešna in odločilna, kot je Petrova, bi se njena edinstvenost zrušila. Nato omenja svoj sestanek s carigraskim patriarhom Athenagorasom v Jeruzalemu, nakar pozdravlja predstavnika ločenih cerkva na koncilu ter spodbuja k delu za zedinjenje vse nas katoličane.

Papež zaključuje okrožnico, da je vesel, da je razgovor v notranjosti Cerkve že v teku. Cerkev je danes živa bolj kot kdaj koli. Toda delo se je sedaj pričelo in se ne bo nikoli nehalo. Papež zaupa v sodelovanje vseh vernikov, kakor tudi on nudi vsem svoje sodelovanje.

Naslednji dan, 10. avgusta, je papež pri neki avdienci omenil, izvor papeških okrožnic in njihov pomen. Poslane so vsem škofom na svetu in imajo lahko doktrinalno dogmatični ali zgolj vzpodbudni značaj. Njegova okrožnica spada v drugo vrsto. Ni se hotel z ničimer dotakniti vprašanj, s katerimi se bavi sedanji drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor. „Naša okrožnica,“ tako je dejal med drugim, „je izraz naših čustev in naših misli v današnjem položaju Cerkve.“

čino in njegovim upanjem. V pesmih je nekaj čudovito lepih verzov tudi v spomin junakom, ki so padli pred desetletji kot žrtve rdečih zločinov v Kočevskem Rogu in drugod. — Cena knjige je 35.— šilingov.

MAUSER, LJUDJE POD BIČEM

Pred leti je Karel Mauser, ki ga poznamo po njegovih povestih, ki so izšle v „Našem tedniku-Kroniki“ in pri Mohorjevi družbi, v „Veri in domu“ objavljaj povest „Ljudje pod bičem“ iz dobe okupacije. To povest je pisatelj razširil in naredil iz nje svojo veliko trilogijo. Dve knjigi sta še v tisku, na trg je prišla zaenkrat le prva. Pa te presejati. Tako je zajetna, da velja za tri druge dosedanje Mauserjeve povesti. Je zato seveda tudi primerno dražja, a ni nikomur žal, če jo kupi in bere. Posebno značajso so čudovito opisani. „Ameriška Domovina“ je to delo objavljala kot podlistek. S tem si je pridobila veliko novih naročnikov, ker so bralci z zanimanjem brali to povest. — Cena 1. dela je 85.— šilingov.

MEDDOBJE VII/1-2

Ta knjiga ni povest ali pesniška zbirka, ampak je revija, ki prinaša nekaj povesti, pesmi in drugih zanimivih, posebno literarnih člankov. Zelo pomembni član zadnjih števil Meddobja je članek Franceta Dolinarja, našega zgodovinarja iz Rima, o škofu Antonu Martinu Slomšku. Ta zgodovinar pravi, da je Slomšek oče slovenske Cerkve in nam s svojim orisom tega velikega moža odkrije vrsto novih pogledov na našega svetniškega kandidata, velikega Slomška.

Tokrat je napisal Dolinar študijo o prelatu Grivcu, ki nam je predstavil sv. brata Cirila in Metoda. — Cena knjige je 68.— šilingov.

Knjige Slovenske kulturne akcije prihajajo iz Argentine. Zato je pri njih zaradi dolge poti vedno nekaj zamude. A zaradi tega knjige ne izgube prav nič na vrednosti. Oskrbi Vam jih po želji tudi knjigarna naše Družbe sv. Mohorja. Vrsta knjig, ki so doslej izšle, se še dobi; nekatere pa so pošle. Knjige ne izidejo v veliki nakladi, zato je bolje, da se zanje pozanimaš prej ko slej. Najbolje je, če postaneš naročnik celega letnika.

Iz katoliškega sveta

● Dunajski nadškof kardinal König je moral odgoditi svoje potovanje na Poljsko, ko se je hotel udeležiti velikega romanja poljskih katoličanov v svetišču črne Matere božje v Čenstohovi. Poljsko poslanstvo v avstrijski prestolnici mu namreč ni izdalo vizuma.

● V Nürnbergu je bil pretekli mesec teden orgelske glasbe, ki so se ga udeležili najbolj znani organi iz Italije, Francije, Španije, ZDA, Nemčije, Avstrije in Švice. Poleg številnih koncertov na orgle in zborovskih nastopov so bila tudi številna predavanja o nabožni glasbi. Teden so zaključili z nastopom bamberških simfonikov.

● Severnoameriški katoličani tiskajo danes 151 časopisov v šest milijonov izvodih, 408 revij in manjših del, v 22 milijonov izvodih in 55 škofijskih tednikov v 390.000 izvodih.

● Pomožni škof iz La Paz v Boliviji msgr. Prata je nedavno poudaril veliko pomanjkanje duhovnikov v tej deželi. Letos bodo v Boliviji posvečeni samo trije novomašniki. Medtem pa 400 Bolivijcev obiskuje posebne tečaje za komunistični pouk v Sovjetski zvezi in na Češkoslovaškem. Ti se bodo v kratkem vrnili, da bodo širili komunizem v tej gospodarsko zaostali deželi. Samo v nadškofijski La Paz je 25 župnij v katerih je 400.000 vernikov, ki so brez vsakega duhovnika. En duhovnik mora v Boliviji skrbeti za 25.000 duš.

● Tudi prepričani pristaši brezboštva pričenjajo kritizirati protiversko borbo v Sovjetski zvezi. Dne 25. marca 1964 je neki ateistični biolog poslal pismo časopisu „Izvestija“, v katerem je obsodil nekega Osipova, ki večkrat govori o brezbožnih vprašanjih po radiu in televiziji. Pisec pripominja, da je v tej ali drugi obliki vera obstajala na tisoče let in da je skrajno naivno misliti, da bi jo odstranili v pol stoletju. Vera je predstavljala vedno tolažbo za posameznika, medtem ko komunistična razlaga življenja in smrti ne more nuditi ne veselja ne tolažbe. Pisec pripominja: Mi hočemo ustvariti komunistično družbo in moramo priznati, da so vsi ljudje bratje in da morajo biti prijatelji med seboj in da je delo častna dolžnost za vsakega. Toda če sprejmemo to stališče, bomo končali tako, da bomo sledili desetim božjim zapovedim. Če se bomo naučili teh preprostih resnic, bomo lahko upali, da se bomo še najbolj približali komunističnemu idealu. Brezsmiselno je trditi, da je vera opij ljudstva, kajti zelo dobro vemo, da so mamila lahko zelo koristna in da lahko ozdravimo, če jih uporabljamo po pameti.

● V Severnem Vietnamu je ostalo 320 duhovnikov, ki so po večini zelo stari in bolni. Tisti pa, ki so zdravi, ne morejo svobodno vršiti svojega poslanstva. Zato manjka duhovnikov za dušno pastirstvo med 35.000 katoličani. Vse katoliške šole so zaprte, razen semenišča v Vihnu. Verski pouk je v šolah prepovedan, zato uče katekizem v cerkvah. Toda roditelji so podvrženi vsemočemu pritisku, da ne bi pošiljali svojih otrok k verskemu pouku.

● Agatha Christie je napisala nov roman, ki ga je poslala svojemu založniku z naročilom, naj ga objavi šele po njeni smrti. Seveda noče razočarati svojih bralcev, zato je brž obljubila, da bo prej napisala še celo zbirko kriminalk z glavnim junakom Poirotom, detektivom belgijskega rodu.

RAZSTAVA SLIWINKEGA V SLOVENJEM GRADCU

V slovenjegraškem Umetnostnem paviljonu so odprli razstavo del dunajskega slikarja in grafika Leona Sliwinskega. Umetnik je diplomiral 1948. leta na varšavski Umetnostni akademiji. Od 1960. leta pa živi na Dunaju. Njegova dela so v številnih galerijah, muzejih in zasebnih zbirkah v Evropi, Avstraliji in Ameriki.

ANGLEŠKI TURISTI RADI SLIKAJO LEPOTE PORTOROŽA

Da je to res, nam priča John Jane, turist iz Londona, ki je poslal turističnemu društvu Piran — Portorož film, na katerega je posnel kiparski simpozij „forma viva“, tradicionalne tekme z osličji in lansko padalsko prvenstvo v Portorožu.

POROKA PRI MARIJI NA OTOKU

Naš priljubljeni g. dr. Reginald Vospernik, profesor na gimnaziji za Slovence v Celovcu in tajnik Narodnega sveta, rodom iz Podravelj, se je 13. avg. poročil pri Mariji na Otoku z gđ. Rozvito Hebein iz Potoč v župniji Brdo na Zilji. Poročne obrede in sveto mašo je opravil g. profesor dr. Pavel Zablatnik, slovesnost pa je povzdignil pevski zbor z ubranim petjem. K poročnemu oltarju je mlada poročenca spremljalo mnogo prijateljev in vidnejših predstavnikov slovenskega kulturnega in političnega življenja na Koroškem.

Spoštovanima novoporočencema iskreno čestitamo in jima želimo obilo božjega blagoslova na skupni življenjski poti.

TEČAJ ZA KONZERVIRANJE

sadj, zelenjave, mesnin in jaje bo v Gospodinski šoli v St. Jakobu v Rožu v dneh

od 3. do 5. septembra t. l.

Obravnavane bodo poleg starejših, predvsem tudi moderne metode konzerviranja, tako uporaba pečice električnega štedilnika pri konzerviranju in metoda zmrzovanja (Tiefkühltruhe). O obdelani snóvi bodo na razpolago tudi skripta.

Udeležence prosimo, da prinesejo s seboj poleg pisalnih potrebščin delovne predpasnike.

Pristojbina za tečaj in oskrbo je 20.— šil. na dan.

Solske sestre

Zveza slovenskih izseljencev

sporoča, da bo na željo svojih članov priredila

družabno srečanje slovenskih izseljencev in žrtev nacističnega nasilja

Srečanje bo v nedeljo, dne 30. avgusta 1964, s pričetkom ob 15. uri v Breznikovem kampu ob Zablatniškem jezeru — Spodnje Vinare.

KAPLA NA DRAVI
(Smrt nadučitelja)

Naš šolski upravitelj, gospod direktor Jožef Juch je že več mesecev zamaškal predvsem zaradi oslabele srca zdravje v celovški bolnišnici. Vedno bolj smo se bali, da bo utihnilo to blago in dobrohotno srce, ki je poleg lastne družine tako nesebično čutilo tudi za vse, ki so mu bili izročeni v varstvo ali so imeli z njim opravka. Po dolgem in težkem trpljenju je g. ravnatelj v noči na petek izdihnil svojo blago dušo.

Ko smo v vaseh, kjer je g. ravnatelj tako nesebično deloval, dobili smrtno sporočilo, je bilo slišati: „Škoda je g. Jucha, malo je takih učiteljev. Bog mu povrni.“ Saj je bil zares pravi ljudski učitelj, ki je poznal razmere na Koroškem in potrebe ljudi. Zlasti pa je bil neustrašen zagovornik pravice in resnice. Zato pa je tudi užival zaupanje vseh dobromislečih.

Pred 57. leti se je g. Juch rodil v Borovljah kot sin delavskih staršev. Rastel je v takrat trdih delavskih razmerah in je po končanem študiju na celovškem učiteljskem služboval nekaj let v Šmiklavžu na Dravi, kjer ga je tamošnji nemški nadučitelj opozoril na takratne krivične razmere v šolstvu rekoč: „Gletje, kakšna krivica se godi temu ljudstvu.“ Od takrat je bil g. Juch do šolskih zadev koroških Slovencev zelo pravičen in se nikjer ni sramoval slovenskega pokolenja in slovenske besede. Z najlepšimi spomini se še vedno spominjajo učitelja Jucha v Šmarjeti nad Pliberkom, čeprav je že več kot 25 let, odkar je tam služboval. Posebno tesno povezan pa je bil g. Juch z ljudmi v Mohličah pri Galiciji, kjer je preživel z vaščani težka leta nacizma in vojske. Iskreno zaupanje ga je vezalo s č. župnikom Hanischem, ko sta bila ljudem v oporo in tolažbo. Njegovi prijatelji iz tistih časov so ga skoro vsako leto hodili obiskovat, potem ko jih je zapustil. Razumljivo, da to njegovo ravnanje ni bilo pogodu nacistom, zato so ga tudi preganjali. Leta 1950 pa je prišel g. ravnatelj Juch v St. Janž v Rožu, kjer je tudi kmalu posegel v javno delo. Ko je uredil zadeve šolskega personala, se je lotil šolskega posloplja, ki je bilo med vojno precej poškodovano. Bil je tudi podžupan občine Svetna ves in je s svojo pravičnostjo ter izkušnostjo bil vedno pripravljen pomagati. V veliki meri je tudi njegova zasluga, da je St. Janž dobil vodovod. Ko se je pred tremi leti poslovil od St. Janža in prevzel šolsko vodstvo v Kapli, je že začela slabiti bolezen njegovo telo in mu je v naslednjih letih vedno bolj grenila življe-

Pri nas na Koroškem

Posvečenje nove cerkve v Selah

Zadnjo nedeljo je bilo v Selah slavlje, kakor ga v bližnji okolici gotovo že stoletja ni bilo. Dogradili so prelepo farno cerkev in celovški škof dr. Jožef Köstner so jo posvetili. Tako je bilo izpolnjeno, kar so dobri Selani že dolgo želeli ter več kot deset let za to tudi delali. Saj so od leta 1948 — kakor so povedali g. župnik — to pripravljali, o tem sklepali in za to nabirali.

To je bil zares dan, ki ga je naredil Gospod. Upravičeno smo se namreč prejšnji dan bali, ko je še vso noč deževalo in tudi radijske napovedi niso nič dobrega obetale, da bo vreme neugodno. Toda nekdo je v trdni veri rekel: „Če jim je sveti Jožef toliko pomagal pri zidavi — kot so g. župnik povedali v intervjuju v prejšnji številki našega lista, jim bo isti sveti Jožef ob priprošnji Marije Pomočnice, na katero g. selski kaplan neomajno zaupajo, že preskrbel tudi lepo vreme.“ In res je tudi bilo tako. Nedeljsko vremensko poročilo je javilo, da je nepričakovano visok zračni pritisk pregnal nevarnost deževja in imeli smo krasno vreme.

Posvečevanje cerkve

Kakor je bilo določeno, so se g. škof pripeljali ob 9. uri. Selani so veselih src pričakali g. nadpastirja, ki jih je z razumevanjem

so g. škof najprej čestitali selskim faranom k temu velikemu dogodku ter pohvalili njihovo požrtvovalnost. Pri tem so posebej omenili priletnega g. župnika, ki so kljub visoki starosti tako pogumno vodili delo pri zidanju, nadalje g. kaplana Matka, ki se je ves posvetil novi cerkvi, ter številne farane, ki so se v denarju in delu zelo odlikovali. Javno so se tudi zahvalili g. inženirju arhitektu Oswaldu, ki je znal tako lepo izdelati to moderno cerkev, ter drugim firmam, ki so izvršile razna dela. Pozvali so farane, da naj bo nova farna cerkev središče njihovega življenja, kjer bodo črpali duhovnih sil za zvesto življenje v Kristusu. Med sveto mašo je bila zbirka ali ofer za cerkev, ob koncu pa smo prav iz srca doživeto zapeli: „Te Deum — Tebe, Bog hvalimo...“

Po sveti maši je bilo v farni dvorani, ki je tudi nova in leži pod novo cerkvijo, pripravljeno skupno kosilo za duhovščino, predstavnike firm in njihove delavce. Tudi tukaj so domači gospod župnik nagovorili navzoče in se najprej zahvalili gospodu škofu za vso pomoč pri zidavi cerkve. Imenovali so ga kot začetnika, darovalca in posvečevalca te cerkve. Nadalje so posebej pohvalili g. arhitekta Oswald in se mu zahvalili za njegovo izredno ljubezen do nove

VABILO NA

pevsko-godalni koncert

v nedeljo, 30. avgusta, ob 8.15 uri v novi dvorani Kulturnega doma v Ločah.

Na sporedu je nastop zborov Rožanskih fantov, tamburašev iz Roža in rajalne skupine iz Sel.

Iskreno vabljeni.

in podpora spremljal pri zidanju cerkve ter ga pristrčno pozdravili z besedo, pesmijo in s strelci možnarjev. Nato je šel sprevod v cerkev, kjer se je začel slovesni obred posvečenja cerkve. Uvodoma so mil. g. kano-nik in dekan boroveljske dekan. Aleš Zechner v pridigi obrazložili pomen obreda posvečenja cerkve in čestitali Selanom, da so dobili tako lepo farno cerkev, ki naj postane družinski dom in kraj božjega življenja vseh faranov. Nato je sledilo posvečenje oltarjev. Glavni oltar so posvetili sami gospod škof, stranskega pa mil. g. stolni dekan, prelat dr. Rudolf Blüml. Kot znamenje, da cerkev ni le blagoslovljena, marveč posvečena, so g. škof mazili tudi križe na stranskih stenah. Med obredi je na koru krasno prepeval selski cerkveni mešani zbor pod vodstvom g. Holmarja. Z zadovoljstvom smo mogli pri tem ugotoviti, da nova cerkev ni le nekaj edinstveno lepega, marveč je tudi zelo akustična.

Prva maša v novi cerkvi

Sledila je sveta maša, katero so darovali g. škof ob sodelovanju vse množice v skupni molitvi in ljudskem petju. V nagovoru

nje. Toda kljub temu je g. šolski ravnatelj tudi v Kapli z vso voljo uspešno vodil šolo ter izvršil najnujnejša šolska popravila. Tudi tukaj so vaščani kmalu spoznali njegovo pravičnost in dobroto, ter ga vzljubili. In tako je prišlo, da nas je hudo prizadelo, ko je moral v bolnišnico in še bolj, ko nas je za vedno zapustil.

Pogreb g. ravnatelja Jucha v nedeljo popoldne na boroveljskem pokopališču je potrdil, kako je bil pokojnik povsod spoštovan. Velika množica iz Borovelj, Kaple in St. Janža ter številni prijatelji iz Mohlič in drugod so se v tihi molitvi poslovili od pokojnika. Pogrebne obrede je opravil g. kaplan iz Borovelj, z besedami zahvale se je poslovil od pokojnika g. Jandl, šolski ravnatelj iz Viktringa, pevci iz St. Janža in Kaple pa so mu zapeli dve žalostinki v slovo.

Naj v miru počiva in Bog mu bodi plačnik, težko prizadeti družini pa naše sožalje.

stavbe; med firmami so imenovali še posebej mojstra g. Hribernika, ki je izvršil ogromno mizarsko delo. Ob koncu pa so še rekli, da bi cerkev sploh ne bila, če ne bi imeli v Selah neumornega g. kaplana, na katerega ramah je viselo vse delo.

Popoldanska kulturna prireditev

Za popoldne je bila napovedana kulturna prireditev na prostem. Ves izkupiček bi naj šel za cerkev, kakor so sklenili nastopajoči. Pri tem nastopu so namreč sodelovali fantje iz celega Roža v moškem zboru ter dekleta v rajalnih nastopih in tamburaši. Program je bil zelo pisan, saj se je prepletala pesem in ples in godba, vmes pa resno-saljiva beseda.

S polurno zamudo so na krasno urejenem novem trgu pred cerkvijo nastopili najprej sveško-šentjanski tamburaši pod vodstvom Hanzija Gabriela. Tamburica je našemu človeku še vedno zelo pri srcu in dobro izvežbani zbor je bil deležen pohvale. Nastopil je dvakrat s šestimi točkami. Posebno pa je imponiral mogočni zbor Rožanskih fantov pod vodstvom Hanzija Gabriela, ki je zapel v dveh nastopih kar 10 narodnih in umetnih pesmi. Nad 60 fantov je osvojilo množico poslušalcev, ki je nekatere pesmi nagradila z burnim ploskanjem. Kot tretja skupina so nastopili Selani s folklornimi ali rajalnimi nastopi. V narodnih nošah so nastopili in brezhibno izvajali narodne plesse. Besedo povežave pa je imel g. prof. Franc Inzko, ki je v resni besedi prikazal pomembnost dneva, v šalji obliki pa zabaval navzoče, da je odmevalo po selskem kotu. Ob tej priliki pa so se Selani hoteli svojima dušnima pastirjema izkazati hvaležne še s posebnimi darili. G. kaplanu so poklonili v hvaležen in trajen spomin na triletno trdo delo ličen model nove cerkve z društvenim domom, g. župniku pa umetniško izdelan križ.

Tako je potekel dan posvečenja nove farne cerkve v Selah. Tudi mi se pridružujemo in iskreno čestitamo vrlim Selanom k tej veliki verski in kulturni pridobitvi. Poznim rodovom bo pričala ta veličastna stavba, da so sredi dvajsetega stoletja živeli v Selah globoko verni in požrtvovalni farani.

ST. JANŽ V ROŽU

(Pogreb)

Nekdaj zelo poznani Gašperjev dom v Podsinji vesi je prizadel prejšnji teden hud udarec. Komaj 38-letni gospodar Jožef Durnik je po kratki bolezni moral zapustiti družino in dom. Pokopali smo ga prejšnji četrtek na domačem pokopališču ob veliki udeležbi vernikov. S težko prizadeto družino sočustvuje vsa soseska, saj je bil pokojni poznan kot dober družinski oče, prijazen sosed ter neutrudljivo delaven. Že od nekdaj je bila pri Gašperjevih v Podsinji vesi gostilna, kjer so se domačini zelo radi shajali, saj je bil to dom petja. Toda leta 1942 so morali vsi Gašperjevi v izseljenstvo. Po vojni pa je prevzela dom bližnja sorodnica Lapševa Juli, ki se je medtem v Mariboru poročila z Jožefom Durnikom, ki je doma z Obirskega. Skozi vsa vojna leta se je novi gospodar potegoval za staro pravico gostilne, ki je bila med vojno ukinjena, istočasno pa je preurejal dom. Ko je končno mogel odpreti gostilno, si je poleg kmetije naložil še delo v tovarni na Bistrici, da bi lažje dokončal preureditev doma. Toda njegovo sicer mlado in trdno telo ni zmoglo tolikšnih bremen. Tri tedne pred smrtjo je dobil krvavitev možganov, čemur je sledila še možganska kap. Kljub prizadevanju zdravnikov v celovški bolnišnici ni bilo pomoči in v torek, 18. avgusta, je kmalu po prevozu na dom umrl. Naslednji četrtek je bil pogreb, ki je potrdil, kako je bil pokojni splošno priljubljen. Na zadnji poti ga je spremljala tudi tovarniška godba, v imenu faranov pa so se od rajnega poslovili domači g. župnik s tolažilnimi besedami za svojece ter s klicem Gospodovim vsem navzočim: „Ne veste ne ure ne dneva...“

Gašperjevi družini izrekamo naše globoko sožalje.

VOGRČE

Če se ves svet vrti, se na tem svetu vrtijo tudi Vogrče. Če se svet razvija in modernizira, se razvijajo in modernizirajo tudi Vogrče. O, mi nismo zaostali; kar pridite in pogledajte po naših domovih: skoro vsaka hiša ima avto in traktor in ne vem še koliko aparatov!

Vsak ve, koliko mu danes pomaga avto, traktor ali katerikoli stroj. Tudi pri našem g. župniku vidimo, koliko lahko obletijo in naredijo, ker imajo avto in brez njega bi ne mogli oskrbovati druge župnije. Vsi vemo, kako je pri raznih nesrečah važno, če pride pomoč hitro, n. pr. zdravnik ali pri požaru požarna bramba.

Odkar smo lani dobili novi dom požarne brambe, je ta dom težko čakal, da bo v njem prebival modernno opremljen gasilski avto. Voz s konjsko vprego spada že v muzej, saj je konja že težko dobiti. Če je kje gorelo, so bili dosedaj gasilci odvisni, kdo bo dal na razpolago traktor, ki naj pelje motorno brizgalno. Sedaj nam je naša pliberska občina preskrbela nov gasilski avto, opremljen z vsem potrebnim orodjem. Avto je znamke „Taurus“ in je stal 76.000 šil.

Dne 9. avgusta je imela požarna bramba slovesnost blagoslovitve novega avta, h kateri so bile povabljene tudi sosedne požarne brambe. Sv. maša je bila kot na praznik sv. Florijana, ki je zavetnik požarne brambe, na lopci pri starodavnem oltarju sv. Florijana. Med sv. mašo je igrala verske pesmi libuška godba. Ob evangeliju o usmiljenem Samarijanu je g. provizor razlagal, kako naj bo vsak človek, posebno pa še gasilec tak Samarijan, ki je vedno pripravljen pomagati bližnjemu v katerikoli nesreči in potrebi in nič ne vpraša, kdo je, kake narodnosti ali katere stranke je.

Po sv. maši je g. provizor blagoslovil gasilski avto, na katerega je sedaj vogrška požarna bramba ponosna. Krajevni poveljnik g. Franc Juch je pozdravil vse navzoče, g. župan Kristan je v imenu občine avto izročil vogrški požarni brambi, namestnik okrajnega načelnika g. Kummer pa se je zahvalil občini za velikodušno pomoč in podjetnosti domače požarne brambe. Kot posebno zaslužnega je odlikoval z medajlo načelnika g. Jucha, pd. Uznika, in najstarejšega člana g. Gašperja Wodiuniga, pd. Vakovnika.

Grdo vreme je sicer veselo razpoloženje nekoliko motilo in, kar je bilo zunaj pripravljeno, ni bilo uporabljeno. V sili so dobili domači in tuji gostje streho v šoli in je veselo razpoloženje vedno bolj rastlo, da se je blagajna gasilskega društva še bolj napolnila kot lani ob lepem vremenu.

Veseli smo novega gasilskega avta, toda želimo, da bi ga ne bilo treba večkrat uporabljati in da bi ostal v novem domu bolj za strah ognju.

Razmnoževanje s poletnimi potaknjenci

Na marsikaterem vrtu ali ob hiši rastejo propadli. Oskrba je torej važno opravilo. Potaknjenci morajo imeti zadostno vlago, toplote in svetlobe. Za vlago skrbimo s tem, da jih redno zalivamo in rosimo po listih. Vlogo v loncu in okrog listov vzdržujemo tudi s tem, da lonec pokrijemo s šipo. Vlogo okrog listov (v ozračju) moramo vzdrževati zato, da preprečimo premočno izhlapevanje iz listov oziroma potaknjencev. Pravo toploto pa dobimo s tem, da lonec postavimo na pravo mesto — tja, kjer ni prevroče in tudi ne popolnoma hladno. Glede svetlobe pa moramo upoštevati dve, skoraj nasprotujoči si stvari. Po eni strani morajo biti potaknjenci čimbolj zasenčeni, ker s tem zmanjšujemo izhlapevanje, po drugi strani pa morajo imeti zadostno svetlobe, da rastlina nemoteno živi in se razvija pod vplivi sončnih žarkov (fotosinteza). Rekli

smo že, da izhlapevanje iz listov zaviramo, z zadostno zračno vlago in to tembolj, čim več vlage je v zraku. Iz tega sledi, da smemo dati tistim potaknjencem, pri katerih vzdržujemo precej zračne vlage tudi več svetlobe. Vendar potaknjenci v nobenem primeru ne smejo stati na soncu.

Potaknjenci nekaterih rastlin se kmalu ukoreninijo (v kakih dveh tednih), drugi pa rabiyo tudi po šest tednov. Ko se ukoreninijo, jih najprej posadimo v majhne lončke (lahko po več skupaj v večji lonec). Prvo zimo jih z lonci vred pospravimo v zimovališče, šele naslednjo pomlad jih posadimo v vrtu ali kjer jih pač želimo imeti.

Na koncu naj še povemo to, da je treba poletne potaknjence rezati, ko ni prevroče, torej zjutraj, zvečer ali kadar je oblačno. Če odrezane vršičke prenašamo na daljše razdalje, je prav, če jih zmocimo in zavijemo v časopisni papir. Čim prej vršičke potaknemo, potem ko smo jih odrezali, tem bolje bo.

Kdaj naj režemo poletne potaknjence?

Po vnaprej določenih datumih se tu ne moremo ravnati. Vedno je treba prej ugotoviti (s pogledom in tipanjem), če je poganjek zadosti dozorel. Ne sme biti pretrd (prezrel), tak se ne ukorenini, prav tako tudi ne premehak (premlad), ker tak rad se gnije. Torej čas za rezanje določimo po občutku. Okvirni datumi so pa tile: Rezati začnemo sredi junija, končamo pa jeseni, preden poganjki močneje olesene. Bolje je rezati prej kot kasneje, zlasti pa ne smemo zavlačevati s tistimi grmi, katerim zgodaj odpada listje. Med zadnjimi režemo potaknjence pri listih, ki obdržijo listje tudi pozimi (pri zimzelenih). Tak je n. pr. lovorikovec.

Kako režemo poletne potaknjence?

Potaknjencec naj ne bo prevelik (kar cele vaje), kot se večkrat vidi pri tistih, ki bi hoteli imeti kar čez noč velike rastline. Odrezani potaknjencec naj ima samo dva, tri, le izjemoma, če so listi majhni, tudi štiri liste. Spodnji list (tudi če sta dva) odrežemo. Prav velike liste, kot so n. pr. pri hortenziji, malo prikrajšamo. Vendar največ do polovice.

Kam in kako potaknjence sadimo?

Za domače vrtarje, kjer nam ne gre za to, da bi narezali veliko potaknjencev, je najprimernejše, če jih sadimo v globoke lonce. Te napolnimo z mivko (svižem) do polovice. Kdor ima na razpolago tudi šoto, bo dal na dno najprej malo šote in šele po vrhu pesek. Potaknjence sadimo dva do tri cm globoko in jih po saditvi takoj zalijemo. Lonec mora biti tako globok, da potaknjencec ne seže čez njegov rob. Saditi moramo takoj, ko smo potaknjence narezali.

Oskrba potaknjencev

Če bi potaknjence narezali in jih posadili, a jih ne bi tudi oskrbovali, bi bilo isto, kot če jih sploh ne bi rezali. Zagotovo bi

Kako zatiramo muhe?

Muhe so poleti zelo nezaželeni obiskovalci hlevov in hiš. Stokovnjaki so ugotovili, da pri živini vplivajo na znižanje prirasta. Zato muhe zatiramo na razne načine, zlasti s snago. Če pa to ne pomaga, jih zatiramo tudi s kemičnimi sredstvi. Toda tudi to ni vselej uspešno, zakaj muhe se na nekatera sredstva navadijo in postanejo odporne. Zgodí se na primer, da več let zaporedoma uporabljamo proti muham pantakan, pepin ali pa lindan. Potem nenadoma ta sredstva ne učinkujejo več — muhe so postale odporne. Zato je prav, da pri izbiri sredstev proti muham menjamo razne pripravke.

Najboljše je sredstvo triblank, ki zatira muhe, hkrati pa je uporabno za beljenje zidov. Za kvadratni meter potrebujemo 5 dkg triblanka. S kilogramom triblanka lahko pobelimo 15 do 20 kvadratnih metrov stene. Sredstvo pripravimo takole: 1 kg triblanka pomešamo z litrom vode. Čez nekaj časa pa med mešanjem dodamo še en liter vode. Učinkuje 60 do 80 dni. Zato je najbolje, da belimo dvakrat: prvič v začetku junija in drugič v začetku avgusta.

Proti hlevski muhi je zelo učinkovito tudi sredstvo Diazinon 20. Za kvadratni meter potrebujemo dva grama tega sredstva, ker škropimo z 2 % raztopino. Ta pripravek učinkuje 21 do 25 dni.

Neocid je sredstvo, ki je pripravljeno prav za zatiranje muh, zato ga ni treba razredčevati z vodo. Razen muh pa to sredstvo zatire vse vrste hišne golazni. Za kvadratni meter potrebujemo 10 gramov. Na zidove ga lahko nanašamo tudi z navadno "flitovko". Učinkuje 15 do 20 dni.

Orthodibrom E-8 je strupen pripravek za zatiranje raznih škodljivcev. V začetku zelo hitro učinkuje. Toda njegov učinek je krat-

Pik komarjev, muh, klopov, uši, bolh in stenic je v splošnem nedolžen in neškodljiv, lahko pa postane za človeka nevaren, če prenaša mrčes s pikom povzročitelje raznih bolezní. Piki mrčesa, ki so za nas zelo nadležni zaradi srbečice, so včasih zaradi okuženih bodic komarjev ali pa zaradi naknadne okužbe pičenega mesta potom praskanja lahko vzrok zelo bolečih čirov in razsežnega gnojnega vnetja podkožnega tkiva, takozvanih flegmon.

Pik čebele ali ose

Nekatere žuželke so pa bolj ali manj nevarne, ker vbizganejo pri piku v telo strup. Za Evropo so v tem oziru omembe vredni: čebele, ose, čmrlji, sršeni in škorpioni. Točneje so raziskane razmere pri piku čebel. Učinek čebeljega pika je zelo različen in je odvisen od občutljivosti človeka, ki je bil pičen, od mesta pika, od letnega časa in od plemena čebel. Spomladi ima čebela največ strupa. Smrtni slučaj pri enem piku so jako redki (in še to le) pri majhnih otrocih in pri starih oslabelih osebah, če je pičila čebela naravnost v lako žilo ali v mezgovni obtok. Usodepoln pa lahko postane pik v vrat ali v sluznico jezika, žrela ali jabolka, in sicer na ta način, da zateče sluznica žrela in glasilk. Zaradi otekline jabolka in sapnika je otežkočeno dihanje, ki je pa lahko tudi popolnoma onemogočeno, tako da lahko reši takega človeka samo še zdravnik z zarezo v sapnik.

Taka nesreča se nam lahko pripeti, če pijemo n. pr. oslajeno tekočino ali medico, ali če jemo sadje in nam prileti pri tem slučajno v usta čebela ali osa. Pri čebeljih

kotrajen, komaj 7 do 10 dni. Za kvadratni meter potrebujemo 0,33 grama, ker škropimo z 0,3 odstotno raztopino. Po škropljenju pustimo prostore odprte, ker orthodibrom povzroča kašelj.

Če zatiramo muhe s tem sredstvom, moramo večkrat škropiti.

Dipterex je tudi strupen pripravek, toda manj, kot prej omenjeni. Za kvadratni meter potrebujemo 2 grama, ker škropimo z 2 odst. raztopino. Učinkuje pa 30 do 35 dni. Da povečamo učinek tega sredstva, dodamo mešanici z vodo še 2 odstotka sladkorja. Sladkor privlači muhe, zato je uspeh večji. Pri uporabi take mešanice ni treba poškropiti vsega prostora, temveč le strop, vrata, okna, električno napeljavo in zidove 2 metra od tal.

Perutninarstvo v državah EWG

V razdobju 1911-15 je perutninarstvo v Italiji štelu okoli 62 milijonov kokoši, od katerih je bilo 4 milijone nesnic-jajčaric z letno proizvodnjo 2388 tisoč stotov jajc, kar bi številčno odgovarjalo 4,3 milijardam jajc. Letna proizvodnja perutninskega mesa je znašala nekaj nad pol milij. stotov. Celotna perutninska proizvodnja se je v naslednjih letih počasi, a stalno dvigala vse do leta 1940, torej do izbruha druge svetovne vojne, ki je perutninarstvo okrnila za okrog 20 odst. Z letom 1951 pa se začela zopet vzpon. Ob koncu leta 1963 je štelu perutninarstvo 98 milij. glav, od katerih je bilo 83 milij. nesnic. Proizvodnja jajc se je dvignila na 4,5 milij. stotov ali številčno na skoraj 8 milijard. Najbolj pa se je dvignila prireja piščancev, ki je dala lan-

sko že, da izhlapevanje iz listov zaviramo, z zadostno zračno vlago in to tembolj, čim več vlage je v zraku. Iz tega sledi, da smemo dati tistim potaknjencem, pri katerih vzdržujemo precej zračne vlage tudi več svetlobe. Vendar potaknjenci v nobenem primeru ne smejo stati na soncu.

Potaknjenci nekaterih rastlin se kmalu ukoreninijo (v kakih dveh tednih), drugi pa rabiyo tudi po šest tednov. Ko se ukoreninijo, jih najprej posadimo v majhne lončke (lahko po več skupaj v večji lonec). Prvo zimo jih z lonci vred pospravimo v zimovališče, šele naslednjo pomlad jih posadimo v vrtu ali kjer jih pač želimo imeti.

Na koncu naj še povemo to, da je treba poletne potaknjence rezati, ko ni prevroče, torej zjutraj, zvečer ali kadar je oblačno. Če odrezane vršičke prenašamo na daljše razdalje, je prav, če jih zmocimo in zavijemo v časopisni papir. Čim prej vršičke potaknemo, potem ko smo jih odrezali, tem bolje bo.

O mrčesnem piku

pikih so znani slučaji, pri katerih so pičene osebe kar dobro prenesle več sto čebeljih pikov brez hujših posledic. Preko 500 pikov je za odraslega človeka vsekakor smrtnih, 30—40 pikov pa že lahko povzroči prav težke telesne okvare. Isto velja tudi za pike os in sršenov. O posebni nevarnosti sršenovih pikov nikjer ne poročajo. Točna kemična sestava čebeljega strupa ni znana, učinkuje pa slično kakor kačji strup. Znaki zastrupljenja so: omotica, utripanje srca, pospešeni pulz in modrikasto-bledi obraz. Temu se pridružujeta še glavobol in bljuvanje. Strup os in sršenov po vsej priliki ni različen od čebeljega strupa, katerega uporabljajo v zdravilstvu za zdravljenje revmatizma in vnetja živcev.

Kako ravnamo ob piku

Pri čebeljem in sršenovem piku moramo najprej skušati iztrgati iz kože želo, da ne prodre v telo še strup, ki se nahaja v mehuru-strupniku, ki visi na želu. Želo obtiči največkrat v koži, ker ima kaveljčke ali zaluski. Čebela-delavka po piku umre, ker si z želom navadno iztrga važne notranje organe. Če pa piči čebela druge žuželke, na primer ose, ki skušajo opliniti panj, tedaj lahko izmakne svoje želo nepoškodovano. Če namažemo pičeno mesto s salmiakovcem (Salmiakgeist), to je z vodo raztopino amonijevega klorida, tedaj včasih dosežemo, da se del strupa usede in postane na ta način neučinkovit. V pošteb pridejo nadalje tudi obkladki z ocetno kisló gline in mazilo z mentolom, torej sredstvi, ki naj pičeno mesto hladijo. Takoj pa je treba poklicati zdravnika pri hujših bolezenskih znakih, to je pri močnejši oteklini pičenega mesta, pri splošni oslabelosti ter pri utripanju srca in omotici. Izbornó učinkuje v žilo dovodnico vbrizgana raztopina kalcija z zdravili za srce. V slučaju, da ni mogoče naglo dobiti zdravnika, mora pičena oseba takoj leči. Dali ji bomo skodelico močne prave kave, nikakor pa ne alkohola.

Pred piki navadnih komarjev se zavarujemo enostavno na ta način, da si na mestih, kjer ne štiti kože obleka, vtremo v kožo močno dišeča olja, to je nageljnovó ali lovorovo olje. Srbečico mrčesnega pika ublažimo, če namažemo pičeno mesto previdno in brez vsakega pritiska s hladilnim mazilom mentola ali pa ga orosimo z alkoholnimi raztopinami. Jako blagodejno učinkuje kolinska voda. Vsekakor pa moramo svariti pred brezobzirnim iztiskavanjem in praskanjem pičenega mesta, kar ima za posledico hudo vnete gnojne čire, kakor sem že uvodoma omenil.

sko leto 2 milij. in 340 tisoč stotov mesa, torej 300 odst. več kot pred izbruhom druge svetovne vojne, ko je znašala nekaj nad 600 tisoč stotov.

Podobno sliko kot Italija nudijo tudi ostale države v sklopu EWG. Tako je leta 1955 znašala v Nemčiji proizvodnja jajc nekaj nad 6 milijard kosov, lanske leto pa skoraj 10 milijard; v Franciji se je dvignila v istem času od 6,8 milijard na 9,2, na Holandskem od 4,2 na 6 in v Belgiji od 2,1 na skoraj 3 milijarde jajc.

Gospodarstveniki predvidevajo, da se bo proizvodnja jajc, piščancev in drugega perutninskega mesa v celotnem SETU-u dvignila za več milijonov stotov. Računajo, da se bo potrošnja perutninskega mesa do leta 1970 dvignila v Nemčiji, Franciji in Belgiji na 10 kg na osebo in leto.

Črvice breskve

Neprijetno je, če ti pride v roko črvida breskev. Za mnogo se ti zmanjša tek. Zal pa se stalno dviga odstotek črvidih breskev. Sadjarji niso bili na to navajeni in zato je zaščita še pomanjkljiva.

Črvice breskev povzročajo posebna muha, tako imenovana sadna muha, znanstveno „ceratitis capitata“. Ista muha povzroča tudi črvice marelic. Sadni muhi je podobna češnjava — rhagoletis cerasi. Bori-mo pa se proti vsem s sredstvom „rogor“, katerega primešamo na 100 litrov vode po 100 gramov proti češnjevi muhi, po 150 gramov za zaščito marelic, po 250 gramov pa proti breskvini muhi. Vedno škropimo takrat, ko začne plod dozorevati in je začel spreminjati barvo v rdečo. Plodovi pa morajo biti v celoti zmoceni s škropivom, zato moramo rabiti primerno škropilnico, ki ne bo plodov oblivala s curkom, temveč škropivo spremenila v meglo.

„Rogor“ je hud strup za mrčes in pa živali z mrzlo krvjo, za bitja s toplo krvjo pa ni smrtonosen. Kljub temu moramo pri pripravi škropiva paziti in ne smemo vsaj 5 dni po škropljenju trgati breskev ali drugih plodov in tudi ne brati morebitnih drugih pridelkov (povrtnina, trava) izpod dreves. Po 5 dneh pa strup popolnoma razpade in izgine.

Izgrebniki za krompir - Sadne stiskalnice
- Parilniki - Drobilniki za krmo - Dvo-
kolesa - Mopedi itd.

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!

Mungo

Kdor je bral knjigo pisatelja Kiplinga, je tudi nekaj izvedel o življenju munga, ki je največji sovražnik vseh strupenih kač.

Mungo je majhna žival, nekoliko večja od naše podlasice. Doma je v Indiji, kjer živi pri ljudeh kot domača žival. Tam se naj-nevarnejša kača kobra kaj rada vgnezdí v bližini hiš ali v hlevih, kjer preži na kokoši in druge domače živali.

Gorje ljudem, če ne bi imeli pri hiši malega munga. Ko zagleda mungo kačo, se z neverjetno spretnostjo požene proti njej in prične se boj na življenje in smrt. Končno zgrabi mungo kobra za tilnik in ga pregizne s svojimi ostrimi zobmi.

Priprave za telitev in napajanje teleta

Pri telitvi zelo pazim na higieno. Natančno očistim hlev, tla pa poribam z vre-lim lugom in posujem z gašenim apnom. Kravi umijem zadnjico s tekočo vodo in milom, nato pa še s hipermanganom. Ravno tako pa po telitvi, ko se je otrebila. Vse osebe, ki pomagajo pri porodu, si morajo umiti in razkužiti roke. Tele položimo na čisto slamo, včasih tudi na rjuho. Z razkuženimi rokami očistim popek krvi, nato pa vlijem nanj joda. Popek prevežem s prekuhamo in z jodom razkuženo svileno vrvico, ki jo imam nalašč za to. Tudi škarje, s katerimi prerežem predolgo popkovino, prekuham. Nato tele potrosim z otrobi, da ga krava liže. S tem se tele suši in kri mu začne hitro krožiti. Uro po porodu ga pustim. Nato ga dam v poseben prostor. Popkovino vsak dan po napajanju naprašim s sulfanilamidnim praškom, dokler se popkovina ne posuši in odpade.

Tele pustim do enega tedna pri kravi. Po tem času ga začnem napajati s cuciljem. Če pa tele pije brez cuclja, preveč hlastno pije, zato požira vmes tudi zrak. Potem se lahko zgodi, da se mleko sprime v kepe, tele ga težko prebavi, včasih pa tudi pogine. Pri napajanju zelo pazim na snago in red. Teleta napajam ob določenem času. Posodico, iz katere pije tele, postavim v drugo posodo z vrelo vodo, da se mleko med napajanjem ne shladi. Tele mora dobiti toplo mleko, zakaj hladno je težko prebavljivo. Po uporabi pomijem vse posode v vreli vodi in dobro posušim, da ne pride do prebavnih motenj.

Mladina in film

Na oglašnih deskah je polno kričečih plakatov. Med njimi padejo najprej v oči plakati, ki nas vabijo v kino. Samo pogledjmo jih — ali še bolje: ne glejmo jih. Uboga mladina, ki si teden za tednom hodi polnit dušo s takim strupom in tako plitvostjo. Ko se vsujejo množice iz kina, si človek misli: koliko napačnega in kvarnega se je v teh dveh ali treh urah vsejalo v srca. Kaj zmore proti temu dobra vzgoja in dobra knjiga?

Sadovi slabega filma

Mnogi so bili obsojeni zaradi tatvine, rop ali umora prav zato, ker so bili zapeljavni od slabega filma. Sodnijska kronika beleži zadnja leta vedno več zločinov, izvršenih po vplivu filma. Ugotovili so pogosto, da je mladostnik izvršil umor točno tako, kot je to videl v kriminalnem filmu. Umljivo je, saj se zločinski prizori vtisnejo zelo živo v spomin; lastna slaba nagnjenja, razdražena domišljija in praznata okolja pa te prizore delajo še bolj žive in privlačne.

To dušno razpoloženje pripravi mladostnika tako daleč, da se loti podobnih dejanj, čeprav za to nima posebnega razloga. K temu ga žene le neka skrivnostna sila, kateri se ne mora ustavljati. Do teh zaključkov je prišla sodnijska oblast na podlagi nešteti primerov mladostniške kriminalitete.

Seveda izvaja film tako močan vpliv le na mladostne in občutljive narave. Sicer ne more nihče trditi, da kakor knjiga ali še večji meri ne vpliva nanj film. Vsak človek je podvržen takemu vplivu. Vendar odrasel in izobražen človek je vse bolj razsoden in dozoril za premnoga vprašanja. V sebi ima dovolj razsodnosti, da se ne pusti tako hitro premagati. Povsem nasprotno je pa za mladino, katere duša je občutljivejša in sprejemljivejša za vsak zunanji vpliv. Film namreč ne ustvarja v njem samo trenutnega razpoloženja, temveč ga vtisi filma spremljajo tudi potem, ko pride od filma.

Šola za dobro in zlo

Morda smo kdaj že opazovali ljudi, ki so prihajali iz kino-dvorane. Ne le med predstavo marveč tudi po predstavi je gledalčeva pozornost vsa obrnjena na predstavljene dogodke in to celo takrat, če ni niti zanimiv niti napet. Vse njegove misli so tesno povezane s tem, kar vidi na platnu. Šele ko se luči v dvorani prižgejo, se morda nekoliko osvsti. To se dogaja z odraslim človekom, ki ima vsaj nekoliko razsodnosti in kritične sodbe. Pomislimo, kaj se dogaja z mladim človekom, čigar duša je še tako nestanovitna in izpostavljena vsakemu zunanemu vplivu.

Nekateri mislijo, da je film le zabava, ki ne pusti za seboj nobenih posledic. V resnici je prav nasprotno; film je vedno šola, naj je to v dobrem ali slabem. Nobena šola nima toliko ugodnih predpogojev za uspeh, kakor ga ima prav film; saj se človek v času pred-

ZA MLADINO IN PROSVETO

Odgovornost na cesti

Avto-cesta... Autobahn... autostrada... brzina do 150 km na uro... kolona avtomobilov skozi vas... prehitavanje na ovinku... alkohol za volanom... itd.... itd....

Posledice: radijska poročila poročajo vsak dan o prometnih nesrečah... o težko ranjenih, o smrtnih slučajih, popolnoma poškodovanih vozilih, o pobeglih zločincih s ceste. Časopisne strani so dnevno polne teh žalostnih poročil.

Tako je pri nas, tako je drugod. Promet je postal največji morilec modernega človeka in število mrtvih na cesti že presega žrtve/nekdanjih kužnih bolezni.

Kje je krivda? Promet, tehnični in socialni procvit? V poročilih je navadno poveda-

no, da je prišlo do nezgode zaradi nepazljivosti, prešernosti, brezobzirnosti ali celo vinjenosti voznika ali pešca — torej človeka!

Človeško življenje je največja zemeljska vrednota. Bog jo je zavaroval s posebno zapovedjo: Ne ubijaj! Njemu bomo nekoč dali odgovor, kako smo spoštovali to zapoved. Ali smo čuvali telo — svoje in bližnjega?

Strašno se pregreši, kdor sebe ali bližnjega pohabi, poškoduje ali celo usmrti! In vse to velja tudi na cesti. Vožnja po prometnih cestah danes ni več razvedrilo, zabava, odlih. Nasprotno: postaja vedno bolj naporna za duha in telo, saj zahteva veliko spretosti, izurjenosti, duhovne prisotnosti, pozornosti in zlasti zavesti odgovornosti.

Katoliška univerza v Tokiu

● Letos bo proslavila katoliška univerza Sophia v Tokiu 50 let svojega obstoja. Ugled, ki ga uživa, nam kažejo te podatki: leta 1945 je imela 425 slušateljev, danes jih ima 6.000. Vsako leto se prijavi 11.000 japonskih dijakov za 1.400 razpoložljivih mest. Sprejet je lahko komaj vsak deseti. Od 6.000 dijakov, ki obiskujejo to univerzo, je samo 600 katoličanov.

stave povsem preda predmetu, katerega obravnava filmska predstava. Tudi najspodobnejši profesor ali učitelj ne bo nikdar znal tako nazorno in prepričevalno podajati zgodovine, naravoslovja in celo modroslovja, kot pa ga prikaže filmska spretnost. Filmske direktije navadno jemljejo snov za nove filme iz različnih romanov, ki opisujejo življenje ljudi. Kakor romani tako so zato tudi filmi po svoji vsebini mnogokrat slabi; življenje namreč prikazujejo v nekrščanski luči in na veri sovražni način. Prikazujejo njegovo prekletstvo. Pred očmi stavijo napačne življenjske vzore, ki niso združljivi s krščanskimi vzori. Poveličujejo razuzdanost, smešijo čistost in pošteno, srečno zakonsko življenje. Filmski ideal dekleta je popolnoma napačen. O ljubezni in o razmerju med dekletom in fantom nudi plitvo in do dna pokvarjeno pojmovanje. Uči zakonsko nezvestobo in razporoko; zakonsko življenje prikazuje kot skupnost brez dolžnosti in odgovornosti. Pošteno in požrtvovalno v družini, se predstavlja kot nekaj zastarelega in zastalega. Zasmehuje se dostojanstvo staršev

Univerza tako potrjuje popolno skladnost med znanostjo in vero.

Leta 1913 je katoliška univerza Sophia (modrost) v Tokiu sprejela prvih osem visokošolcev. Število je v naslednjih letih hitro naraščalo. Poiskati so morali nov sedež univerzi. Tega je leta 1923 potres porušil in ga je bilo treba znova pozidati. Leta 1928 je dobila univerza državno priznanje.

in povečuje romantično banditstvo mladostnikov in podobno.

Cerkev in film

Vobče se v mnogih filmih smeši pravost in se tako slabijo odporne sile v človeku, ki je itak že po naravi nagnjen k slabemu. Vera se predstavlja kot nekaj preživelega in se naveša na pol prismojenim osebam. Dogodke iz življenja Cerkve podaja napačno ali naravnost sovražno.

Ne morem sicer trditi, da so vsi filmi slabi. Katoliška filmska komisija je mnogim filmom priznala zelo dobro oceno in jih vsakomur priporoča. Toda v primeri s poplavo množice novih filmov je teh še daleč premalo, da bi vsaj nekoliko odtehtali zlo, ki ga povzročajo slabi filmi.

„Povej mi, s kom obučuješ in jaz ti povem, kdo si!“, pravi star slovenski pregovor. Upravičeno so ga naobračali tudi na knjige in čtivo vobče. Ker pa ima film na človeka morda še močnejši vpliv kot prijatelj ali knjiga, zato v polni meri velja danes resnica: „Povej mi, kakšne filme hodiš gledat, in jaz ti povem, kdo si!“

Otroški kotiček

Vesela zgodbica

V nedeljo je bilo pri nas žegnanje (posčenje) ali semenj. Doma smo vse lepo pospravili, mama pa je spekla pogačo in ocvrta lepe rumene roštanče.* Vsi smo bili prav dobre volje. Povabili smo tudi strica in teto iz Celovca. Z njima je prišel moj bratranec Herman, ki hodi v tretji razred. Popoldne smo se skupaj igrali skrivalnice.

Hermanu je šlo najslabše. Čeprav hodi v mestno šolo, se ne zna po naše igrati. Skril se je v seno in padel skozi luknjo, kjer mečem seno v hlev, na kup sena spodaj v hlevu. Strašno je zavpil in klical na pomoč. Re-vež ni vedel, kaj bi počel, ko je zagledal blizu sebe našega telička. Tulil je, da se je slišalo v hišo. Brž smo ga šli iskat in smo se mu vsi smejali, ko se je tako dobro skril. Stric je rekel, da bo prišel Herman k nam na počitnice, da se vsaj teličkov ne bo bal.

* roštanči — krapci, fancovti, Krapfen.

Mladina po svetu:

KONGRES ŽENSKÉ MLADINE

Mednarodna organizacija katoliške ženske mladine je imela svoj 15. kongres v Rimu. Kongresa se je udeležilo 500 delegatkin, ki so predstavljale 10 milijonov članic iz 84 organizacij. Glavno vprašanje, za katero so se delegatkinje zanimale, je bilo to, kako more žena prispevati k pravemu, trdnemu, krščanskemu in mirnemu sožitju med narodi na zemlji.

SODBA O DANAŠNJI MLADINI

Silna preobrazba sodobnosti vpliva na razvoj mladine. Tako trdijo, da je današnja mladina telesno približno dve leti prej zrela kot nekdanja, duševno pa je za dve leti zaostala. Veliko več ve o življenju, o globinah in prepadih življenja, a je premalo zrela, da bi vse to duševno prebavila.

V SUKNJI HRANILNA KNJIZICA

V Parizu je vrgla neka žena že zelo obrabljeno suknjo svojega moža med smeti, smetar jo je odpeljal. Kako se je ustrašila, ko je prišel mož domov in ji je povedal, da je imel v suknji zašite vse svoje težke prihranjene denarje, okoli 30.000 šilingov! Iskali so smetanja, pa nismo čitali, če so denar dobili.

Z gališke fronte

SO PISALI

O PRVI SVETOVNI VOJNI

Iz bolnišnice

Ivan Jurman iz Radeč pri Zidanem mostu je pisal o prvi svetovni vojni svojim staršem iz bolnišnice sledeči pismi:

Dragi starši! Vsem skupaj voščim vesele velikonočne praznike. Jaz jih bodem letos bolj slabo obhajal. V takem položaju jih nisem še nikoli — pa naj bo vse v božjem imenu, ker Bog tako hoče! Prosim, pošljite mi večkrat časopis, pa tudi drugače mi kaj pišite. Jaz se velikokrat spominjam na Vas. Spomini mi vzbujajo različne misli.

V Gyöngyösi v bolnišnici
Vaš sin leži.
Pri srcu se mu milo strni,
ko premišljuje srečo prejšnjih dni.

Kdaj bodem spet doma pri Vas,
kdaj zrl zopet Vaš obraz?
al' bom slišal še Vaš mili glas,
al' bom videl še domačo vas?

Gotovo se bodemo še videli, vse se bo še dobro izteklo! Le pogum in upanje imejmo!

*

Draga mamica! Bliza se zopet Vaš god, Marija, žalostna Mati božja, je Vaša patrona. Vem, da se z zaupanjem obračate do Nje, ki je tolažnica žalostnih. Posebno pa letos, ko je po vsem svetu sama žalost. Tu-

di Vam je odločeno, da uživate več žalostnih dni, nego veselih. Nikoli Vam ni bilo prav dobro, a vendar se Vam niti sanjalo ni, da boste še kaj takega doživeli. Ko smo bili otroci še majhni, ste se z nami trudili v napornem delu; mislili ste si: saj kadar odrastejo, mi bodo v pomoč in veselje. A kakšna prevara! Odrasli smo, a kje je pomoč, kje Vaša opora? Dve hčeri sta doma, odraslo nas je pa šestero! Zdi se mi, kakor bi slišal Vaše vzdihne. O, predobra mama! Ni Vam treba preveč žalovati, saj je morala tudi Marija veliko prestati. Uprite tudi Vi svoje oči večkrat v podobo Žalostne Marije — takoj Vam bo olajšano pri srcu. Voščim Vam, da bi Vam dal ljubi Bog, da bi obhajali svoj god še mnogokrat z večjim veseljem kot letos. Enkrat pa, da bi nas imeli vse skupaj okrog sebe zbrane v svetih nebesih, kjer Vam bo Marija, Vaša patrona, vse solze obrisala. To je moje voščilo k Vašemu godu v letu svetovne vojne, šibe božje, 1915.

Ordonanc

Vojak Janez Krajnik iz Godešiča pri Škofji Loki je pisal s severnega bojišča dne 10. maja 1915 svojim staršem sledeče pismo:

Ze davno sem se namenil, da Vam nekoliko več pišem, kako mi gre tukaj nekako v sredi karpatske črte. Ze skoro dva meseca bivam na enem in istem kraju v mali vasi. Odkar je vojska, nisem še nikoder bil toliko časa. Oskrbujem konja nekega oficirja, ki ima tukaj svoj oskrbovalni magacin. Je prav fest fant in skrbi zame, kakor oče za

svojega sina. Dá mi velikokrat kaj takega, kar mi prej še nikoli ni prišlo na mizo: sardale, boljši sir. Sploh malokdaj tam dobim, kjer bi moral, raje pustim drugim, ki malo dobe, tako da nekateri trpe zelo pomanjkanje kruha in drugega. Tudi meni ga je že tako manjkalo, da nisem vedel, ali sem bolan ali samo lačen. No, sedaj ni treba, da bi bil lačen; še kakšen požirek vina mi dá moj gospod in kakšno cigareto. Pri njem sem od 15. februarja. Kako je bilo prej včasih, mi je kar hudo, če se spomnim na to, koliko je bilo treba mraza prestati. No, pa sedaj, ko je prišla ljuba spomlad, smo na vse pozabili. Skoro cel mesec januar smo prebili v gorah čez en meter v snegu. Vsled tega imam včasih tako trganje v nogi, da moram skoro za palico prijeti. No, pa samo, da me je ljubi Bog varoval pred smrtno kroglo. Samo en slučaj Vam malo opišem, kako je bilo na Vseh svetnikov dan.

Jaz in dva druga smo nesli kruh za deseto kompanijo. Ker so se ravno tisti dan nekaj predstavili, nismo prav vedeli za pot. Nisili smo že dve uri daleč, ko bi ne bilo treba več kakor pet četrta ure. Tu reče eden izmed obeh: ta kruh bodo pa jedli Rusi in ne naši, mi smo že predaleč. Bredli smo po močvirju, da se nam je do kolena udiralo in smo bili vsi premočeni in izmučeni. Djali smo težke vreče dol in se plazili od grma do grma. Ko začnemo bolj natanko opazovati, zapazimo, da smo samo za 30 korakov od ruskega zakopa. To je bila naša sreča, da je bila noč temna in mirna. Rusi so spali in smrčali v grabnih in nas niso nič slišali. Ko smo se vrnili nazaj in nismo bili več

daleč od naših, je začelo pokati in kakor toča so letele krogle mimo nas. Hitro smo se vrgli v eno mlako, da se je kar blato čez nas zagrnilo. To žvižganje je kar naenkrat ponehalo, ker je naša patrula prišla od zadaj in so jih 18 ujeli, drugi so pa ušli, naših je bilo pa 13. Ko smo se izkocabali iz blata, smo opazili, da je eden ranjen v nogo. Sedaj je bilo treba pustiti kruh in nesti ranjenca. Pa kmalu pridejo za nami. In za-dere se eden za nami: „Stoj, kdo tukaj?“ Odgovorim: „Rdeči križ“ in jih počakamo, ker še nismo vedeli, kateri so. Vprašali so nas, kaj delamo tukaj brez pušk. Ko smo jim pojasnili, da smo kruh nesli vojakom, gredo nazaj, da se vsaj kruha najedo; bilo ga je veliko, vsak je nesel 25 štruc. In res smo jedli ta božji dar mi in Rusi in prosili Boga, da nas še znanprej varuje.

Ta vojska bo tudi vojakom bolj utrdila zaupanje v Boga. Poprej nisi v kasarni nikdar slišal skupno moliti rožni venec. Sedaj v smrtni borbi pa večinoma molijo. Ko sem bil še pri strojni puški, smo zaupno Boga prosili za olajšanje našega trpljenja. Prosim Vas, ne imejte toliko skrbi za me, saj smo vsi v božjih rokah, On nas ne zapusti, če ne bomo mi Njega.

Tukaj smo kake dve uri od bojne črte. Sedaj je zmerom nekako mirno, le artilerija včasih tako strelja, da, ko bi vsi slišali, bi menili, da je sodni dan, a mi smo se tako navadili, da se še nobeden ne zmeni za to, razen če zadene. Pišite mi kaj in pošljite mi nekaj papirja in svinčnik! Vas vse skupaj pozdravljam.

P I S A N O B R A N J E

Arl. de P.

Rdeči balonček

„Peter, sedi ravno!“
Peter je ubogal. Pozabil je na svojo pomarančo in poslušal pogovor svojih staršev. Starši se niso menili za njegovo navzočnost in so se pogovarjali že v začetku obeda o velikem vprašanju, ki zanima človeštvo že od rojstva: o smrti in njenem misteriju.

Med več ali manj nepovezanim razlaganjem pravi gospod Reval kar tako brez posebnih misli:

„Peter, ne naslanjaj se s komolci na mizo!“

Peter se ne zmeni za svarilo. Z neubogljivim kodrom, ki mu leze na čelo, z življenim obrazom in z na pol odprtimi usti sledi Peter misli, ki ga je pravkar obšla. In z nezavestno krutostjo otrok vpraša:

„Ali pride stara mama kmalu v nebesa?“

Njegova stara mama, ki jo Peter obožuje, je že več let vsa hroma. In že neštokrat se je skrivaj govorilo o njeni smrti kakor o edino možni rešitvi, ki bi končala njeno trpljenje. Toda vprašanje je ostalo brez odgovora. Malo pozneje, ko so ga žareče oči sinčkov vzemirile, je gospod Reval zapovedal, naj pojé Peter svojo pomarančo in govori o čem drugem.

„Stara mama, kam letijo rdeči balončki, kadar jih nekdo spusti?“

„V nebesa, da se bo mali Jezušček z njimi igral.“

Peter sedi modro zraven stare matere in sestavlja z velikim trudom nekaj Eiffelov stolp, ki se začenja nagibati.

Stara gospa odgovarja neutrujeno na vsa njegova vprašanja. Prepletajoč resnično z neresničnim, ustvarja otroku ves tisti fantastični svet, neznani in pravilni svet, koder se izprehajajo vile.

Peter, ki se je rodil v času strojev in mehanike, išče pri stari mami hrano, ki je potrebna njegovi domišljiji. Nikoli ne pripoveduje staršem, ki so preveč moderni, izmišljenih prigod, ki jih posluša z zasanjanimi očmi.

„Stara mama, moj Eiffelov stolp noče ravno stati.“

„Podloži torej na eni strani škatlico vžigalic.“

Peter namršči obrvi in pogleda staro mamo, češ, to sploh ne spada k stavbi.

„Pojdi sem k meni, moj ljubček! Ali hočeš, da ti povem zgodbo o babilonskem stolpu?“

„Oh, da, da!“

In stara mama začne z nežnim glasom:

„Nekoč je bil neki ...“

Nekega jutra okrog tretje ure je stara gospa izdihnila, ne da bi bila izpregovorila.

Za Revalove je bil to velik dogodek. Ker ni nič kazalo na to, da bo tako naglo umrla, ni bil nihče ob njeni smrtni postelji. Umrta je mirno, brez razburjenja.

Na dan pogreba je ostal Peter, ki so mu hoteli starši prihraniti preveliko žalost, doma. Deček je gledal skozi okno pogrebni spreved, ki se je oddaljeval. Potem je šel kakor magnetiziran v sobo stare mame. V polmrazu je boječe stopal in se približal ležišču, ki je bilo zdaj tako prazno. Nena doma so se mu razširile oči od presenečenja. Na nočni omarici je stala sredi raznih zdravil njegova fotografija kot dveletnega dečka. Ves zmeden, je skušal razumeti, zakaj jo je stara mama tam pustila. Morda jo je pozabila? Reš je, da ima tisti, ki odhaja v nebesa, mnogo dela. Ampak vendar ji mora biti zelo žalostno brez fotografije, ki jo ima tako rada.

POTEKNIL JU JE ...

„Praktična šala“ je posebno udomačena v anglosaških deželah. Duhoviti ljudje izkoriščajo slabosti in vrline državljanov in uprizarjajo stvari, katerim se pozneje smeje vsa javnost.

Med najslovitejše „praktične šalivce“ v Angliji sodi nedvomno znani slikar Horace Cole. Ko je nekega večera razmeščal in obešal slike v svojem paviljonu, mu je zmanjkalo motvoza. Obkel se je in odšel v neko trgovino kupiti klobčič vrvice. Na poti domov je zagledal pravega gentlemana: vsega naškrobljenega, v rokavicah, s cilindrom in dežnikom, ko se je šopiril na ulici. Colu je prišlo nekaj na misel.

„Oprostite,“ je rekel, „v zadregi sem! S pomočnikom bi morala nekaj izmeriti na cesti v tej črti, pa se je nekje zadržal. Ali bi

Peter nestrpno čaka na povratek staršev. Komaj prestopijo prag, že jim skoči naproti otrok, ki govori v zadregi:

„Očka ...“

„Kaj bi rad, moj fantek?“

„Jaz ... Jaz bi rad rdeč balonček.“ Čudna želja preseneti gospoda Revala.

„Rdeč balonček?“

„Da, očka, prosim, kupi mi enega!“

In Peter prosi tako milo, da mu oče slednjič ugodí, češ, saj je še otrok.

Popoldne nese Peter balonček v svojo sobico kakor kak zaklad. Na motvoz pri balončku priveže z nitjo nekaj, kar je prej skrbno zložil. Zadovoljen s svojim delom odpre okno in mala roka izpusti balonček v zrak.

Petrčkove oči sledijo rdeči krogli, ki odnaša proti nebu njegovo fotografijo, na katero je z neokretno roko zapisal:

„Balonček je za tebe, Jezušček, fotografijo pa daj stari mami!“

mi lahko žrtvovali trenutek svojega dragocenega časa?“

„Prav rad,“ je odgovoril gentleman.

„Kar tukaj stojte in držite za vrstico,“ je nadaljeval Cole. „V nekaj minutah bo vse končano. Stvar je namreč velikega pomena.“

Gentleman je prijel za konec vrvice, Cole pa je začel odmotavati klobčič in je zavil okrog vogla. Pot je nadaljeval po drugi ulici, dokler ni klobčiča povsem odmotal. Ko je nameraval pritrditi vrstico na kljuko pri nekih vratih, je prišel mimo drug gentleman. Cole je dobesedno ponovil prejšnjo prošnjo in tudi ta gentleman je prijel za konec vrvice in jo zvesto držal — kako dolgo, ne vemo ...!

Ko se je Cole vrnil domov, je prižgal pipo in se zabaval ob misli na onadva z vrstico.

NAŠE ROMANJE V Lurd

NADALJEVANJE
IN KONEC

Pod skalo maše v duplini vsak dan se vrstoma bero in romarji svetá v bližini Marijo, Krista počastó.

In vodo, ki iz Gava skale na dvajset krajih tukaj vré, še romarji v posode zale natakajo — in pijejo.

Na vzhodu grote je pa kopel za spola ločena oba, kjer romarja v vodno globel potapljata — možaka dva.

Veliko kruljevih in bolnih v Lurd prihaja dan na dan, ozdravljenj toda pa vesoljnih je redkih le, dovolj zboljšanj

Pred cerkvijo s stolpi tremi asfaltovana je ravan, široka, dolga, svetla v temi za razna slavja za vsak stan.

V sredi gladke te ravnine visok Marijin kip stoji, ki pravi Lurdovcem s tujine: Marijo tukaj svet slavi!

Očetovo pismo

Črnovojnik B. N. iz fare T. na Gorenjskem je pisal svoji družini ljubeznivo pismo, ki zasluži, da pride v javnost:

Draga žena!

Bližajo se dnevi, ko bom moral iti pred sovražnika; ne vem ravno kdaj, pa tudi ne vem, ali pridem kdaj nazaj ali ne. Zato Te prosim, uči lepo otroke delati, pa tudi moliti, kakor smo delali do zdaj ali pa še bolj. Molijo naj zame, moli pa tudi Ti, ker bo morda težka moja smrt, pa ne vem, kje. Prosim Te pa, nikar preveč ne žaluj, ker žalost škoduje. Misli si, da je že božja volja tako. Odpusti mi vse, kar sem Te kdaj razžalil in tudi jaz Ti odpustim. Ako bo božja volja, se bova pa še videla.

Ljubi mi otroci!

Prosim Vas, lepo ubogajte mamo; spoštujte jo in molite zanjo in zame. Hodite radi v cerkev in pogosto prejemajte svete zakramente. Pa pridige lepo poslušajte in spoštujte duhovnike. Pojdite vsako leto na Brezje, ker nimate daleč, pa prosite Marijo, da Vam bo ona pomagala, da boste zamogli prav živeti. Ako boste Marijo prosili, Vas tudi Marija ne bo zapustila. Bodite prijatelji med seboj in eden drugemu pomagajte, ter eden za drugega molite, pa tudi zame, ker bom za Vas težak odgovor dajal. Če umrjem, molite za mojo dušo; vselej po povzdigovanju molite en očenaš in Češčenomarijo zame in Bog jim daj večni mir in pokoj! Bojte se Boga in varujte se greha! Ohranite si nedolžno, čisto srce! In pridno

delajte pa molite! Prosim Vas, nikar ne zaničujte mame, ne zdaj pa tudi ne pozneje v starosti, ker je že veliko trpela z Vami, pa še bo, preden boste vsi odrasli. Še enkrat Vam rečem: Živite po zapovedih božjih, da boste za menoj v nebesa prišli. Pa berite večkrat to moje pismo, ki ga je še moja roka napisala; naredite si vsak svoj listek, pa večkrat ga preberite. Naj pride nad Vas blagoslov nebeškega Očeta in Sina in Svetega Duha in ljubi angeli naj Vas varujejo in vodijo po pravi poti v sveti raj! Z Bogom! Vaša ata.

Eno noč v gališki hiši

Ciril T., ki je služil kot pek že od dne 25. avgusta 1914 v Galiciji, je popisal, kako je prenočeval v neki gališki hiši, na sledeči način:

Ko smo se preselili s starega stališča, t. j. bilo na sv. Valburge dan, smo jo odrinili po cesti na vzhodno stran od Krakova. Ko smo se ustavili, smo postavili pekarijo in dejali vozove v red. Kje bomo pa prenočevali? Na vozeh ni nič prida! Bližnje hiše pa so bile že vse do zadnjega kotička zasedene od črnovojnikov, ki stražijo železnico, kolodvor in ceste. Udarim jo čez njive in travnike in pridem do hiše. V tej hiši pa je bila revščina, da bi bil rajši ne vem kaj kot pa gospodar te hiše.

Zvečer, ko smo prišli nazaj spat, sem šele videl, koliko je družine pod eno in isto streho. Otrok je bilo pri hiši toliko, da jih niti sešteti nisem mogel. Ko so se zvečer plegli po tleh, se nisi smel premakniti, drugače si že stopil enemu na noge, ali dru-

gemu na roko ali celo na glavo. K sreči sem nakupil malo preje v mestu B. nekoliko čokolade in pomaranč, da sem jih utolažil. Če si pogledal otroka, si takoj videl, da joka prazen želodec in moral se ti je zasmiliti — revež. Šele ko sem jim razdelil to, kar sem prinesel s seboj in svojo opoldansko menažo in kavo, so pospali. Človek bi mislil, sedaj bo pa mir in zaspal bom sladko. Toda, če ti popišem gališko hišo, boš videl, da ni tako. — V sobi, ki ima svežo ilovico za tlak, stanujeta gospodar in gospodinja, otroci in vsa živina, kar je je pri hiši. Sedaj si pa predstavljaj to življenje!

Sli smo spat. Kaj pa ponoči? Zaspali nisem mogel, čeprav sem cel dan marširal. „Koklja naj ga brčne“, sem se jezil sam pri sebi. Komaj so utihnili otroci, so se pa oglašili drugi sostanovalci: prašiček, zajci, kokoši, petelin, maček in golobje. O joj, kakšen prizor! Golobje so krulili, kure kokodakale, prašiček krulil, zajček skakljal sem in tja, petelin pa je udarjal vmes s svojim kikeriki! In ta predzrni zajec, ta me je najbolj jezil. Ko je priromal do postelje, pravzaprav do slame, na kateri smo ležali, je vsakokrat potegnil malo slame in če si ga opozoril, naj ti ne kviri postelje; je pobegnil proč in potolkel z nogami ob tla kakor čevljar, kadar tolče s kladivom podplate. — Tako smo imeli celo noč komedijo. Pa kljub temu bi bil zaspal, ko bi ne bilo še neke druge vrste živali pri hiši. Nerad govorim, a povem vseeno, da so bile to lazice. Ravno prav, da sem dobil sedaj oni prašek, ki jim menda prav nič ne ugaja. Če ga le malo posujem v obleko, se hitro razkropi „ruska

Popoldne, tudi na večere se družimo v procesijah, da z njimi molimo v namene za svete Cerkve zdrav razmah.

Najbolj sijajno je potekel obhod vseh došlih z lučkami, ki vernim iz tujin je rekel: Slovenec veri zvest stoji!

Nedaleč od te rožnenske podzemski cerkev Pija je, kjer liturgije staršlovenske nek' dan so tu vršile se.

Slovenec nova je zastava nas zbiral za vsak obhod ob levem bregu reke Gava, z Marijo še Ciril-Metod!

Gav' potok v Adur doli teče in ž njim v morja tih rokav ter vodam tam šumeče reče: Iz Lurda nosim vam pozdrav.

Znaj, Pirenéje so planine podobne stenam Karavank, prav znatne jih krasé višine, pa višji vseh je kralj Mt.Blanc.

Pri nas v lesnem Korotanu vspolno borov je in smrek, a tu pri Galcu, Talijanu sam listnat les je krajev sek:

Le redka večja so naselja pri progah, skoraj nič vasi: Ker kmetu tu je stvarna želja: Bliz' njiv imam svoj dom vse dni!

Posebej romarji nekateri so šli še Špansko obiskat, da vidijo kakor v primeri še Barcelono, Montserrat.

In kakor tukaj Karavanke obrobajo nam južno stran, tak' pirenejske gole planke ovirajo pogled v Španj!

Ko vse smo srečno izpeljali, od Lurda vzamemo slovo, k Mariji smo se spet podali, da se je vsi zahvalimo,

da prosimo Jo pomoči na potih vseh bodočih dni, da vzrajamo podni, ponoči v veri vsej — katoliški.

Ko romanje vsi s tem končamo, poišče vsaki spet svoj kraj na omnibusu, da podamo se zopet vsi na dom nazaj.

Zdaj ista spet nas sprejme cesta, po k'teri vsi smo prišli sem, da spravi nas na naša mesta, kjer dom je naš in krov naš nem.

Podgrajski

infanterija“ na vse strani. Pa, ker sem že ravno tu, naj povem še en dogodek, ki sem ga pred par dnevi doživel. Bili smo štirje skupaj. Krojač, čevljar, neki častniški sluga in jaz. Sluga je prinesel šivat hlače. Ravno prejšnji dan se je pa posmehoval nam, češ ušivci ste vsi skupaj. Jaz jih pa nimam in jih še nisem imel. Krojač vzame hlače v roke in kmalu opazi, da tudi slugove hlače niso same. Začela se je operacija. Krojač jih je šival kakor gumbke k hlačam, jaz sem jih obkolil in obložil s popom, da niso mogle lezti, čevljar pa jim šipal s kleščami noge in glave. — Ni bogve kako okusno, a res je pa le, E, da! Če sploh kje na svetu ni razlike med stanovi, tu pri nas je prav gotovo ni! Tu morajo častniki — da celo generali — to nadlego z nami vred prenašati.

Velika noč v Galiciji

Ker sem še obetal, da popišem, kako sem preživel velikonočne praznike, storim. Po mojih mislih sem imel prav dobre praznike.

Veliki četrtek sem bil dopoldan v mestu B. Stopil sem v cerkev in bil pri sveti maši in pri obredih tega dne. Ker je bil za veliki petek napovedan post (seveda, kdor ga je hotel prostovoljno imeti), sem si mimogrede v B. kupil tudi nekoliko sira. V petek nisem mogel v cerkev. Šel bi bil pa zelo rad. V soboto pa sem si mislil: Ako ne drugega, vsaj pri vstajenju moram biti. In res. Okrog 4. ure smo bili odšli jaz in dva tovariša proti B. Tam je vstajenje, kakor pri nas doma v Naklem ob 6. uri. Prišli smo pravočasno. (Dalje prihodnjič)

Čuvajmo svoj materin jezik

(Nadaljevanje s 1. strani)

slovenske govornice ne dela več težav kot razumevanje drugih dialektov.

Pribiti je treba, da se koroška slovenska narečja, ki bi jih nekateri krogi radi označili kot „vindišarska“, se pravi neslovenska, ne razlikujejo od slovenskega knjižnega jezika niti za trohico bolj koroške narečja od nemškega knjižnega jezika. Ziljčina je n. pr. najmanj tako blizu knjižni slovenščini kot nemški dialekt prebivalcev Labotske doline (Lavanttal) nemškemu knjižnemu jeziku. Radi pa priznamo, da je večstoletno sožitje koroških Slovencev z Nemci v isti deželi naravno in nujno našlo izraz in odraz tudi v govorici, zlasti da so si Slovenci od nemških sosedov izposojali besede. To pa je splošen naraven pojav za vse kraje, kjer sta si dva naroda neposredna sosed. Česar Slovenci prej niso poznali in kar so sprejeli šele od sosednih Nemcev, to so navadno tudi označevali tako kakor Nemci, z nemško besedo — izposojenko. Izrazi za rokodelstvo in obrt so večidel izposojeni iz nemščine (tiskar, žnitar, žnitar, cimperman itd.), samo za nekatere poklice, kakor n. pr. za tkalca, kovača, ribiča i. dr., so bili v rabi izključno slovenski nazivi.

Iz tega je razvidno, da so nekateri poklici bili pri Slovencih že od nekdaj udomačeni. Od vsega začetka slovenski so tudi izrazi za osebe v kmetijstvu, kakor so to: pastir, hlapce, dekla i. pd., prav tako za večino kmečkega orodja (vile, grablje, lopata, motika itd.). Isto velja tudi za vse, kar je v zvezi z živinorejo in čebelarstvom. To kaže, da so se Slovenci že od nekdaj ukvarjali s kmetijstvom, živinorejo in čebelarstvom.

Hkrati pa moramo opozoriti na dejstvo, da so si tudi Nemci od sosednih Slovencev marsikaj izposojili v svojih narečjih. Naj navedemo samo nemški narečni izraz „tetsch'n“ od slovenskega glagola „tlačiti“, t. j. tolči, „Tschoder“ od besede „koder“, „Tscherfel“ od besede „črevelj“, „zwill'n“ od „cviliti“, „Kolatsch'n“ od „kolač“ itd.

Znanstveno je dokazano, da preprosti človek brez šolske izobrazbe v svojem narečju uporablja samo nekaj 800 do 1000 besed, medtem ko znaša besedni zaklad šolanih ljudi najmanj 4000 besed, sega pa lahko do 10.000 in še več besed. Kdor torej govori in obvlada domače narečje svojega materinega jezika, še nikakor ni dorasel besednemu zakladu knjižnega jezika. Mnogo besed, ki jih bere v knjigah in časopisih, brez šolske izobrazbe ne pozna in ne razume. Šola mu jih šele posreduje v posebnem jezikovnem pouku. Čim bolj bomo obvladali ta jezik, tem bolj bo veljala Slovaška beseda, da nam bo materina beseda „ključ do zveličavne narodne omike“. Posredujmo ta ključ naši mladini, ki bo nekoč kovala našo bodočnost! Ta ključ odpira tudi vrata do spoznavanja jezika in kulture vseh slovanskih narodov. Kdor zna en slovanski jezik, se prav lahko nauči še drugih slovanskih jezikov. Postati moramo most do drugih narodov!

Ko se bodo v kratkem spet odprla šolska vrata, naj ne bi bilo slovenskega otroka, ki mu starši ne bi posredovali tudi slovenskega pouka v šoli! Po šolskem zakonu imajo starši pravico, prijaviti svoje otroke za pouk v materinem jeziku. Iz pravice pa izvira tudi dolžnost. Spomnimo se Slovaškega opomina: „Kdor svoj materin jezik zavrne ter ga pozabi in zapusti, je podoben zmedenemu pijancu, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škodo si dela. Slovenski starši, ki slovensko znajo, pa svojih otrok slovenskega jezika ne učijo, so nevaležni hišniki, ki svojim otrokom drago reč, slovenski jezik, ki so jim ga deda izročili, zapravijo...“

K R A T K E V E S T I

● V začetku avgusta je umrl predsednik poljske republike Aleksander Zawadzki, rojen 1899 kot sin rudniškega delavca. Za njegovega naslednika je bil imenovan Edward Ochab, roj. 1906 v Krakovu.

● Tudi v Sovjetski zvezi ne bi radi zaozvali glede umetnih satelitov. Prejšnji tork so izstrelili z eno raketo tri umetne satelite, ki sedaj krožijo okoli Zemlje. V soboto pa je sledil ponovni poizkus, pri katerem so izstrelili nove tri satelite vrste „Kozmos“. Po poročilu agencije TASS vsebujejo znanstvene aparate za raziskovanje vesolja.

● Združene države Sev. Amerike so pred nekaj dnevi izstrelile v vesolje nov poročevalski satelit „Sycam III“. S preciznimi daljnovidnimi aparati so ga tako usmerili, da potuje po vesolju — 35.700 km nad Zemljo! — v smeri zemeljskega ravnika (ekvatorja), in sicer s hitrostjo 11.000 km na uro. Ker se tudi Zemlja suče z isto hitrostjo okoli svoje osi, se zdi onemu, ki opazuje „Syncom III“ z Zemlje, da stoji. Če bo šlo vse po sreči, bomo s pomočjo tega satelita gledali letošnje poletne olimpijske igre v Tokiu, katere se bodo pričele 10. oktobra.

Dunajski mednarodni velesejem

Jubilejni velesejem — letos od 13. do 20. septembra — z zanimivimi posebnimi razstavami ● 20 koroških podjetij je zastopanih ● Nad 2000 inozemskih razstavljalcev

Letošnji jesenski Dunajski mednarodni velesejem, ki je v znamenju posebnega jubileja, saj je že osemdeseti po redu, bo 13. septembra otvoril državni predsednik dr. Schärff. Na njem bo razstavljalo več kot 2700 tvrdk in podjetij iz Avstrije, od teh 20 iz Koroške. Iz inozemstva je letos 2098 razstavljalcev (lani 1946). Upoštevajoč evropske gospodarske trge, jih je iz držav Evropske gospodarske skupnosti (EWG) 68,26 odst., iz EFTA-držav 23,02 odst. in iz držav vzhodnega bloka 1,5 odst. Poleg tega ima 18 tujih držav posebno kolektivno razstavo v „hali narodov“.

Kot že več let je tudi letos dunajsko velesejmsko vodstvo po nekaterih središčih avstrijskih dežel — med temi tudi v Celovcu — priredilo tiskovno konferenco. Tiskovni referent velesejma zvezni svetnik Porges je po pozdravu vidnejših osebnosti in zastopnikov tiska in radia izjavil, da se je velesejmsko vodstvo za letošnji jubilejni velesejem še posebej potrudilo, da bodo obiskovalci čimbolj zadovoljni. Zgrajena je bila posebna lopa s površino 2800 m², v kateri bo letos prvič zastopana posebna stroka, namreč vse vrste večjih naprav za centralno kurjavo.

Tudi tokrat bo kmetijstvo zelo častno zastopano. Pri tem naj omenimo posebno razstavo „Avstrijsko vinogradništvo danes

in jutri“ z ozirom na konkurenco v zvezi s skupnim avstrijskim vinskiim tržiščem. Tudi vinske poskušnje ne bo manjkalo niti za take, ki bi ga radi takoj „uničili“ kak kozarček kot tudi ne za kupce na veliko. Nadalje bomo videli veliko razstavo semen, rejne in klavne živine ter vsakovrstnih kmetijskih strojev, katere bodo na željo zainteresentov tudi praktično predvajali.

Še dve zanimivi razstavi naj omenimo: „Raziskovanje v gradbeništvu“, ki jo prireja Dunajska obrtna zbornica, in razstavo SW-pohištva pod geslom „Tukaj hočemo kuhati“.

Pri kolektivnih razstavah je omembe vredno posebno to, da je Romunija že desetič zastopana, prvič pa dve novi afriški državi: Kongo in Slonova obala.

Ob koncu se je zvezni svetnik Porges še posebej zahvalil v imenu vodstva Dunajskega velesejma Koroškemu kot tudi ostalemu avstrijskemu tisku za vse dosedanje razumevanje, složno sodelovanje in tako izčrpno in lojalno poročanje o dunajskih mednarodnih velesejmihi.

Velesejmske izkaznice dobé interesi pri potovalnih uradih. Z njimi imajo pravico do 25-odstotnega popusta na železnici in do šestkratnega obiska velesejma.

Predolimpijske zanimivosti

Od 10. do 25. oktobra bodo — kakor znano — v Tokiu prihodnje olimpijske igre. Vendar že danes lahko govorimo o olimpijskih rekordih, četudi niso bili vsi doseženi od športnikov v borbah v raznih olimpijskih panogah, temveč so to važni rekordi, ki so tesno povezani z vsakokratnimi olimpijskimi igrami.

Nov rekord v udeležbi

Je bil dosežen do prijavnega termina, ki je bil določen za tokijsko olimpiado. Nič manj kakor 94 narodov, odnosno držav se je prijavilo za letošnje letne olimpijske igre in so s tem potokle rekord zadnje olimpiade v Rimu leta 1960, ko je sodelovalo 84 narodov. Pričakujejo pa še nekaj zakasnelih prijav in upajo celo na 100 udeležencev. Če se to uresniči, potem bo to dogodek, ki v zgodovini športa nima primere.

Vseh sodelujočih (športnikov in funkcionarjev) pri olimpijskih igrah bo okrog 7000. Olimpijska vas, ki jo Japonci označujejo kot najboljšo v olimpijski zgodovini, bodo odprli uradno 15. septembra in jo bodo zaprli 5. novembra.

Olimpijski program obsega 20 športnih panog in bodo edino Japonci sodelovali v vseh, medtem ko bodo Amerikanci in Rusi nastopili v 18, Nemci, Italijani, Avstralci ter Madžari v 17, Angleži pa v 16 panogah. Ameriko bo zastopalo 385, Rusijo pa 392 športnikov.

Drugi rekord pri letošnji olimpiadi

bi lahko imenovali ameriški olimpijski satelit, ki je startal v amer. raket. poskusnem ozemlju Kap Kennedy. Ta satelit se imenuje „Symcom 3“ in se bo „vgnezdil“ nad Pacifikom ter bo v času od 10. do 25. oktobra prenašal televizijska poročila od olimpijskih iger v Tokiu direktno v Ameriko, od koder bo ta filmska poročila drugi satelit prenašal v Evropo. Če bo šlo vse po načrtu, potem bomo v Evropi še isti dan videli dogodke, ki so se odigrali v Tokiu v olimpijskem stadionu in drugih olimpijskih športnih napravah. Tudi ta dogodek pojde kot edinstven v zgodovino olimpijskih iger.

Maratonski tek — zgodovinski dogodek

Če ima kakšna panoga na olimpijskih igrah zgodovinski pomen, ga ima maratonski tek. Je to tek na progi 42 km (42,2 km) in brez dvoma najnapornejša športna panoga olimpijskih iger. Prvi maratonski tekač, ki ga je leta 490 pred Kristusovim rojstvom poslal Miltiades v Atene, da sporoči veselo vest o zmagi nad Perzijci, je prišel na cilj, in rekel: „Zmagali smo,“ nakar se je mrtev zgrudil. Maratonski tek, ki ima svojo tradicijo, so vrstili tudi v program modernih olimpijskih iger in pri prvih olimpijskih

igrah leta 1896 je zmagal Grk Spyros Louis. Tedaj je bilo 25 konkurentov na tej progi in je komaj polovica dosegla cilj. O grškem zmagovalcu pa pripovedujejo, da je med tekom večkrat zavil v gostilno, ga „stisnil“ en kozarček in nato še z večjo vmeno tekel dalje. Pri zadnjih olimpijskih igrah v Rimu leta 1960 je zmagal 28-letni vojak telesne straže cesarja Haile Selassija, Bikila Abebe, ki je pretekel 42 km v času 2 ur, 15 minut ter 16,2 sekund. Značilno je bilo zanj to, da je tekel vso progo bos in to kljub razbeljenemu kamenju v tedanji hudi vročini v Rimu. In še to je važno, da ni bilo opaziti nikake utrujenosti pri njem.

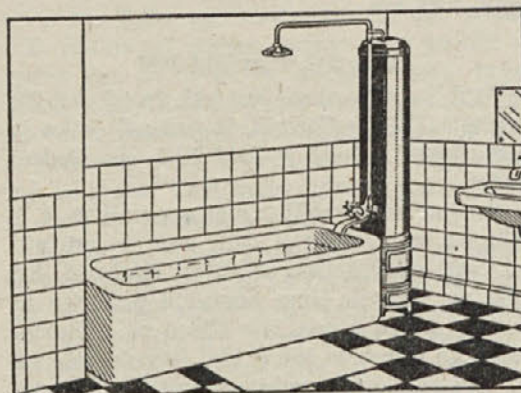
Zlate kolajne za skakalce že vnaprej

Čudno se sliši, če govorimo o zlatih kolajnah za tekmovalce na olimpijskih igrah, ki se bodo šele vršile. Pa skoraj smelo trdimo to za skok v višino, kjer sta Romunka Jolanda Balas in Rus Valerij Brumel razred zase, da bosta za svoje sigurne in edinstvene uspehe dosegla zlate kolajne v Tokiu.

Romunka Jolanda Balas brani že od leta 1961 svoj svetovni rekord v višino z 1,91 m. Igraje preskoči 1,80 m, katero višino more z največjo mujo doseči njena konkurenca. Ena Avstralka in ena Kitajka ji sledita v svetovni listi z znamko 1,79 m.

Rus Valerij Brumel brani svetovni rekord z znamko 2,28 m. Ima pa štiri nasprotnike, ki so preskočili 2,20 m. Omeniti bi bilo Amerikanca Johna Thomasa, ki je že leta 1960 skočil 2,23 m ter Kitajca Ni Tschitschina, Avstralka Anthony Sneazwella ter Poljaka Edvarda Czernika, ki so vsi preskočili 2,20 m. O Poljaku Czerniku pripovedujejo, da se stalno zboljšuje in pričakujejo še lepe uspehe od njega.

Ivo Kermavner

Vse za vodno instalacijo (sanitarni material) dobavlja

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA
Bratje RUTAR & Co.

Dobrla ves-Eberndorf tel. 04236-281

SLOVENSKE ODDAJE V RADIOU

CELOVEC 412,1 m

SOBOTA, 29. 8.: 09.00–10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (Voščila). — NEDELJA, 30. 8.: 07.30–08.00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 31. 8.: 14.15–14.55 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Pesni izpod Košute (Pojejo pevci iz Sel). — 10 minut za športnike. — 18.00–18.15 Za naše male poslušalce. — TOREK, 1. 9.: 14.15–14.55 Poročila, objave. — Ljudski koledar. (Ljudski svetniki in priprošnjiki v septembru). — SREDA, 2. 9.: 14.15–14.55 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 3. 9.: 14.15–14.55 Poročila, objave. — V prijetno razvedrilo (Glasbena oddaja). — PETEK, 4. 9.: 14.15–14.55 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — „Sem pod okencem narode...“ (Narodne pesmi). — SOBOTA, 5. 9.: 09.00–10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (Voščila). — 18.25–18.45 Na dom obujaj mi spomin (Bistrica ob Zilji [2]). — NEDELJA, 6. 9.: 07.30–08.00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

LJUBLJANA 327,1 m

NEDELJA, 30. avgusta: 9.05 Poslušavci čestitajo in pozdravljajo. 12.05 Čestitke in voščila. 23.05 Nočni komorni koncert slovenskih skladateljev. — PONEDELJEK, 31. avgusta: 8.05 Polke in valčki. 9.15 Slovenske narodne glasbe in harmoniko. — TOREK, 1. sept.: 8.33 Skladba p. Hugolina Sattnerja „Jeftejeva prisega“. 10.15 Z opernimi pevci po svetu. 14.20 Srbske narodne pesmi in kola. 23.05 Nočni koncert simfonij. — SREDA, 2. sept.: 7.15 Narodni in domači zvoki. 10.30 Dr. Marija Dekleva: Glistavost in naše zdravje. 15.40 Skladba Emila Adamiča. 20.35 Richarda Wagnerja prvo dejanje opere „Tristan in Izolda“. — ČETRTEK, 3. sept.: 8.25 Českoslovaška zabavna glasba. 9.30 Hrvatska in srbska glasba. 14.05 Novi posnetki Koroškega akademškega okteta. 14.35 Poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov. — PETEK, 4. sept.: 9.30 Slovenski pevci popevk. 10.15 Nekaj narodnih in domačih viš. 14.05 Glasbeni avtomat. 15.45 Mešani mladinski zbor gimnazije iz Celja poje. SOBOTA, 5. sept.: 5.00–7.00 Dobro jutro, vremenska napoved, obvestila, 8.05 Naši starejši skladatelji (Gerbič, Parma, Ipavec, Junek, Vilhar in Pavčič). 9.15 Pripovedka o pasji družini in pesmi. 10.30 Pesmi in plesi jugoslov. narodov. 14.05 Za ljubitelje narodno-zabavnih melodij. 14.35 Čestitke in pozdravi. 15.40 Mešani zbor Glasbene Matice. 18.10 Prizori iz Verdijevega „Othella“ (Solisti in orkester ljublj. opere). 22.10 Oddaja za izseljence.

POKOJNINSKI ZAVOD ZA DELAVCE V GRADCU

V mesecu septembru bodo na Koroškem sledeči uradni dnevi:

Dne 2. sept. v Šmohorju (Hauptstr. 172). 9. sept. v št. Vidu ob Glini (Friesacherstr. 1). 17. sept. v Spittalu (Lutherstr. 4). 16. sept. v Beljaku (Kaiser-Josef-Platz 1). 27. sept. v Wolfsbergu (Weyerplatz). Vseposvodi v teh krajih so uradne ure od 8. do 12. ure dopoldne.

DEZELNO FINANČNO RAVNATELJSTVO ZA KOROŠKO

(Monopolna uprava)

R A Z G L A S

Sledeče tobačne trafike so javno razpisane:

Domačale št. 16, občina Wernberg — le v zvezi z gostilniškim ali kakim obrtnim poklicem;

Fragant št. 16, obč. Flattach/Mölltal — samostojno ali pa tudi z gostilniškim ali kakim drugim obrtnim poklicem;

Glanegg št. 2 — le v zvezi z gostilniškim ali kakim drugim obrtnim poklicem;

Spodnja vesca št. 21, obč. Trdnja ves, samostojno ali v zvezi z gostilniškim ali kakim drugim obrtnim poklicem;

Pazrije št. 23, obč. Brdo pri Šmohorju — le v zvezi z gostilniškim ali kako drugo obrtjo;

Spittal ob Dravi, Ortenburgerstraße 58 — samostojno ali skupno z gostilniškim ali kako drugo obrtjo;

Beljak, warmbaderstraße 11 — le v zvezi z gostilniškim ali kako drugo obrtjo.

Tozadevne prošnje na predpisanem neoklovanem obrazcu je treba vložiti najpozneje do 21. sept. t. l. do 12. ure pri Deželnem koroškem finančnem ravnateljstvu (Monopolna uprava) v Celovcu, Dr. Hermannsgasse 3, II. nadstr. (soba 69).

Podrobnejša pojasnila dajejo pristojni finančni in davčni uradi, kjer se dobé tudi predpisani obrazci. Ta pojasnila so razvidna tudi iz predmetnega razglašila na uradni deski pristojne občine, v kateri je razpisana trafika.